Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

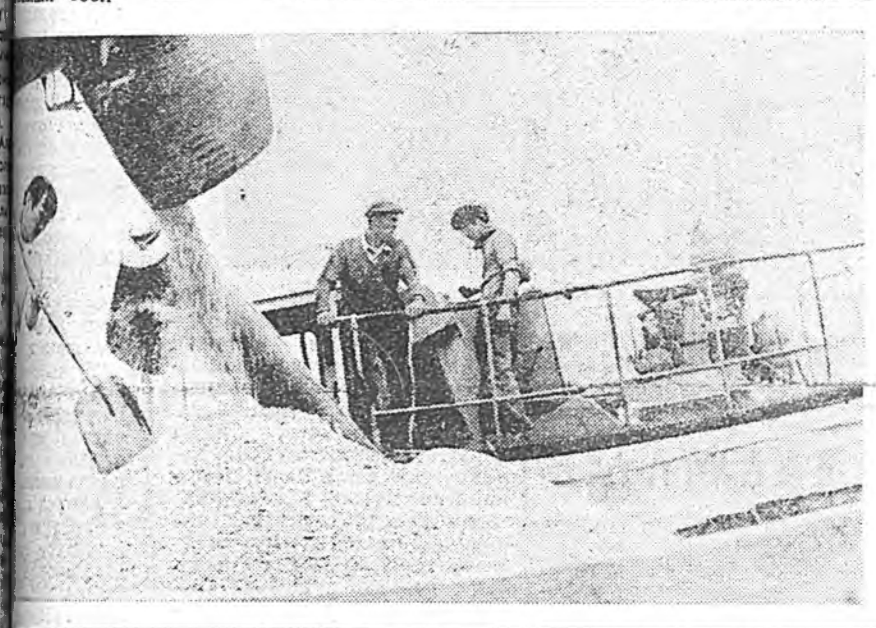
Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 209 (16432) | 1983 оной сентябриин 10, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ХУРЯАЛГАДА СЭЛМЭГ ҮДЭРЭЙ ЧАС, МИНУТА БҮХЭН ҮНЭТЭЙ!

ФОТОРЕПОРТАЖ

гын комплексын механизаторнууд байгша ондо бүхы 2000 мянган гектар талмайhaa дунда зэргээр 17 центнер таряа хуряахабди гэhэн үндэр уялга баталан абанхай юм. Зарим полинууд дээрэhээ 20—25 центнер алтан шаргал шэнисэ абтахаар багсаамжалагдана. Энэншье гайхалгүй, тоуб гэхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Зэдынгээ район дотор эгээн түрүүлэн эрхим hайн гэжэ тоологдодог «бурятская-34», «бурятская-79» гэhэн сортын шэнисэнүүдые тарижа эхилhэн байна бшуу.

Мухар-Шэбэрэй таряашадай уряае гэгээтынхид халуунаар дэмжээ. Тингэжэ бүхы тарлагаа арбан долоон хоног соо сабшажа, 20 хоног соо хурлажа дүүргэхэбди гэhэн үндэр уялга абанхай юм.

Һүүлэй мэдээгээр гэгээтынхид бухы таряанайнгаа талмайн гурбанай нэгэ хубиие хүлhөөнь буулгаад байна. Тинхэдэ баалнуудые хуряалга эхилээ. Эндэ дүй дүршэлтэй комбайнернууд Георгий Степанович Шестаков, Цырендоржо Дашинжапович Чагдуров гэгшэд шалгарна.

Хоёрдохи зураг дээрэнь—колхозой түрүү комбайнернууд Леонид Иванович Колесников, Цырен-Доржо Гомбодоржиевич Цыдыпов, Амага Соктоевич Соктоев.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой тоог дээрэ шэнэ ургасын таряан адхаржа эхилээ (гурбадахи зураг).

С. ТЮЛЮКИН,
В. КОЛОСОВ.

ДЭЭДЭ-ТАЙЛСЫНХИДАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Хориин районой ажахынууд энэ жэлэйнгээ баян таряа хуряалгадаа жэгдэрэн орожо байна. Тэдээн соohoo Дээдэ-Тайлсын совхозой механизаторнууд илангаяа бэлэдхэл hайнтайгаар халуун хаhаяа угтаа гээд тэмдэглэлтэй.

Байгша ондо энэ ажахынхид дүн хамта 24 мянган центнер ороohо таряа хуряажа абаха хараатай. Гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 10 центнер таряан гарахаар багсаамжалагдана.

Түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, тус совхозой дүй дүршэлтэй комбайнернууд Николай Васильевич, Александр Васильевич Филипповүүд, Валерий Николаевич Яковлев гэгшэд социалис мүрысөөндэ шалгарна.

Ю. САНГАЖАПОВ.

ТҮРҮҮШЫН БААЛНУУД

Прибайкалиин районой ажахынуудай таряалан хэзээ хэзээнэйхиhээ хожомшог эдеэшэбэ. Тиимэhээнь хуряалгын хүдэлмэринүүд удааруулагдаа юм. Гэбэшье hүүлэй хэдэн хоногой туршада бүхы шахуу ажахынууд хуряалгынгаа хүдэлмэринүүдые эхилээ. Эгээн түрүүлэн «Прибайкалец» колхозой Иркилигэй болон Коменско отделенинүүдтэ шэнисэ амяарлагдан хуряагдажа захалhан байна. Эндэ түрүүшын зуугаад гаран гектар таряан унагаагданхай. Дүй дүршэлтэй механизатор Георгий Дмитриевич Леонов лафеткэ жаткаяа таряанай талмай дээрэ түрүүлэн гаргаа hэн. Тинхэдэ Борис Васильев «Сибиряк» комбайнаа жолоодон, таряа унагаана. Мүнөө жэлэй хуряалгын онсо нэгэ шэнжэнь гэхэдэ, бүхы хүдэлмэринүүд бригадна подрядай ёhoop эрхилэгдэхэ юм.

«Ильинкинский» совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ горох амяарлан хуряажа захалаа.

Ингэжэ манай Прибайкалиин районой таряашад хуряалгынгаа хүдэлмэринүүдтэ жэгдэрэн оробо гээшэ.

Манай корр.

ҮДЭР БҮРИ ҮРГЭДЭНЭ

Ноёхоной механизаторнууд мүнөө жэлдэ 60 мянган центнерhээ бага бэшэ ороohо таряа хуряаха зорилготой.

3 мянга шахуу гектар талмайн ургасые манай Залаагай тракторно-таряан ажалай бригада хуряаха юм. Бригадна гуримаар хүдэлжэ, хабарай тарилгые богони болзорто hайн шанартайгаар үнгэргөөд, зунай үедэ харууhалан оролдожо, муу бэшэ ургаса ургуулhан урмандаа ороohошье гээхэгүй гэжэ оролдонобди. Бригадын гэшүүд түрүүшын үдэрhөө бүтээсэ сэхэтэйгээр ажаллажа эхилээ. 5500 центнер ороohо таряа нёдондо хадажа, колхозой чемпион болоhон эрхим механизатор Дармажап Дашиевич Буянтуев мүнөөшье үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Владимир Лумбунов, Анатолий Балданов, Бимба Биликтуев гэгшэд хоорондоо мүрысэн халаанай даабарине үдэр бүри үлүүлэн дүүргэжэ шадана.

Мухар-Шэбэрэй районойхидой эдэбхи үүсхэлые манай бригадынхид hайшаан дэмжээд, ажалай 27 үдэрэй турша соо hайн шанартайгаар ороohо таряагаа хуряаха социалис уялга абанхай.

Колхозой түбэй тоогто 3000 гаран центнер ороohо таряа манай бригадаhаа эльгээгдээд байна. Һайнаар ажаллаха эрхэ байдал түхеэрэгдэнхэй юм. Техническэ туhаламжа үзүүлэгдэнэ. Халуун эдеэ хоол механизаторнуудта сэхэ поли дээрэ асарагдана. Шалгарhан механизаторай хүндэдэ Улаан туг таряан ажалай стан дээрэ үргэгдэнэ.

П. ГЫЛЫКОВ,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор.

ҮНДЭР ШАГНАЛ УРЯАЛНА, УЯЛГАЛНА

ГАБШАГАЙ АЖАЛААРАА ХАРЮУСАХАБДИ

лай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөөгэй бүхы ажалшадта үнэн сэхээр хүдэлhэнэйнь түлөө тэрэ халуун баяр хүргэбэ.

Партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон комсомолой ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагналга хадаа үндэр нэрэ хүндэ болоно гэжэ саашань тэмдэглэбэ. Гэбэшье энэ ушар 1983 оной, мүн бүхы табан жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө районой бүхы ажалшадые улам ехэ харюусалгатайгаар хүдэлхые уялгална бшуу.

Байгша ондо районой ажахынуудта ороohото болон тэжээлэй ургамалнуудай, хартаабха болон овощой муу бэшэ ургаса ургуулагдаба. Мүнөөдэрэй гол зорилго гэхэдэ, ургаса хуряалгые эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ, нёдондонойхиhоо бури ехээр булуун болон шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ, 1983—1984 онуудай үбэлжэлгые эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Мал ажалай болон таряан ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдаха талаар бии байhан бүхы арга нөөсэнүүдые хэрэглэжэ, мяха, hү, ноohо, таряа, хартаабха болон овощ гүрэндэ худалдаха гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхэ болон үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэй.

Тиимэ арга нөөсэнүүд район соо яhала бии гээшэ. Зарим ажахынуудта малаа хүсэд олошоруулнагүй, абаhан түлөө hайнаар харууhалнагүй, малай ашаг шэмэ үшөөшье бага зандаа, тэжээлээ зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэжэ шаданагүй.

Үндэр шагналаар урмашаhан Мухар-Шэбэрэй районой хүдөөгэй ажалшад амжалтануудаа арьбадхажа, ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа, үбэлжэлгээ эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ, абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ байhандань найдаhанаа нүхэр А. У. Модогоев элирхэйлбэ.

Удаань үгэ хэлэhэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. И. Карпов районой малшадай, хүдөөгэй бүхы ажалшадай зүгhөө партиин Центральна Комитедтэ, ССР Союзай правительствада, ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да ажалыень үндэрөөр сэгнэhэнэй түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, 1982—1983 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, худалдахын түлөө социалис мүрысөөндэ ороло, районой колхоз, совхозуудай ажалшад мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ талаар амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Эдэ продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбүүд мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. 1982—1983 онуудай үбэлжэлгын үедэ, 1981—1982 онуудай үбэлжэлгэтэй сасуулбал, мяха үйлэдбэрилгэ—22 процентээр, hү—17 процентээр дээшэлбэ. Малай ашаг шэмэ нэмээ. Үбэлжэлгын үедэ нэгэ үнеэнэй hаам район соо дунда зэргээр 134 килограммаар гэхэ гү, али 12 процентээр ехэ болоо. Энэл хугасаада гүрэндэ мяха худалдалга 28 процентээр, hү—19 процентээр нэмэhэн байна.

Урда үбэлжэлгынхидэ орходоо олон тугал, хурьга, поршоонхо абаhанай ашаар мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха 1982 оной түсэбүүдые районой ажахынууд дүүргээд, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой түлхисэ хэжэ, эбэртэ бодо мал, хонин, гахай болон шубуунай тоо толгой бури олошоруулжа, үбэлжэлгээ түгэсхэбэ.

1982—1983 онуудай үбэлжэлгын үедэ «Знамя Ленина» колхозой, «Авангард» совхозой малшад hайнаар хүдэлөө. Эдэ ажахынууд Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр илаhан дээрэ тоологдожо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаба. Энэ ажахынуудай түлөөлэгшэдтэ үндэр шагналнууд мүн лэ барюулагдаа.

Гэхэтэй хамта мал ажалые хүгжөөхэ талаар горитой арга нөөсэнүүд район дотор бии гэжэ хэлэлтэй. Түрүү ажахынуудай болон гээгдэгшэдэй хүдэлмэриин дүнгүүд үшөөл ехээр алгасаhан зандаа.

Байгша ондо ниитын мал ажалые хүгжөөхэ талаар таарууу зохид эрхэ байдал район соо тохёолдонхой. Мал шахан тарагалуулгые эмхидхэхэ, малаа бури hайнаар олошоруулха, hубайралга хороохо ябадал шухала байна бшуу. Энээнэй ашаар hү, мяха, ноohо үйлэдбэрилгэ hураггүй дээшэлхэ зэргэтэй. Районой партийна организаци, бүхы ажалшад 1983 оной, мүн бүхы табан жэлэй түсэбүүд болон социалис уялгануудые дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ гэжэ нүхэр В. И. Карпов найдуулба.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн Социалис Ажалай Герой, «Искра» колхозой түрүүлэгшэ **Е. В. Иванов**, Суулгын совхозой hү hаалиин фермые даагша **Б. С. Базарсадаева**, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ **М. А. Спиридонов**, «Забайкалец» совхозой хонишон **А. А. Фетисов**, арадай гэгээрэлэй таhагые даагша **В. Г. Гармаева** гэгшэд колхозн и г у у д а й, с о в х о з о й х ү д э л м э р и ш э д э й, районой хүдөөгэй бүхы ажалшадай хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэhэнэй түлөө КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, үндэр шагналайнь харюуда социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хүсэлэл оролдолгоёо эршэдхэхэбди гэжэ найдуулба.

А. АНАТОЛЬЕВ.

УЛАДАЙ УРМА БАДАРГАБА

hые ажахын малшад эмхи гуримтайгаар, ашаг үрэ hайнтайгаар түгэсхэжэ шадаа. Энэ туйлаhан амжалтын түлөө иимэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэхэ, дээдын шагналда зууршалагдаха хубитай байба.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамота барюулгада зорюулагдаhан баяр ёhололой суглаан зарлагдажа, ажахын малшад, механизаторнууд, тус ажахыда шефскэ туhаламжа үзүүлдэг хүршэ Хүрбын леспромхозой коллективэй болон нютагай интеллигенциин түлөөлэгшэд олоороо суглаpahан байна.

Тус суглаае совхозой парткомой секретарь **Д. Т. Табданов** нээжэ, КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **В. Б. Сагановта** үгэ үгэhэн байна.

— 1982 оной эсэстэ СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе. 1983 оной хахадлажа байха үедэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе hайндэрлэhэн түүхэтэ ушар ёhололтой хоёр жэлэй уулзадха дээрэхи хүдэлмэриин тон харюусалгатай сагта иимэ үндэр сэгнэлтэдэ, иимэ ехэ шагналда хүртэхэ гээшэ тусгаар удха шанартай үйлэ хэрэг болоно ха юм даа. Эдэ хоёр жэлнүүд юрын бэшэ. Теэд иимэ жэлнүүдтэ эрхим хэрэгэй түлөө солоёо дуудуулха, магтуулха гээшэ ехэл hайн гээшэ, — гэжэ В. Б. Саганов үгэеэ эхилээ.

Энэ шагнал барюулха эрхэ түлөөлэлгэтэй байhандаа угаа баяртайб. Танай депутат байhан намда буришье бахархамаар гэжэ онсолон тэмдэглээд, дээдын шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, хани халуунаар амаршалаад, саашадаа улам ехэ амжалта туйлахыень, энхэ элүүр, зол жаргалтай ажаhуухыень хүсөөд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотые совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, ажалай бүлэг түрүүшүүлдэ альга ташалгын халуун амисхаал доро барюулба.

Харюугай үгэ совхозой директор **П. К. Дубинин** хэлээ. Ажахын ажалшадай туйлаhан ажалай амжалтые үндэрөөр сэгнэжэ, ехэ шагнал барюулhанайнь түлөө КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ ба ВЛКСМ-эй ЦК-да коллективэй бүхы гэшүүдэй үмэнэhөө халуун баясхалан хүргэбэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа зорюулхабди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Удаань Тээгдын hү hаалиин фермын бригадир **С. З. Закиева**, Хүрбын леспромхозой парткомой секретарь **В. П. Золотарев**, ухэршэн **Б. Ш. Дамбиев**, Могойн МТФ-е даагша **К. С. Бөлсоев**, Тээгдын дунда hургуулиин директор **М. К. Жамбалова** гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **П. В. Бахаев** суглаанда хабаадагшадые, совхозой бүхы ажалшадые ехэ шагналаарнь хани халуунаар амаршалhан, ерэхэ сагта бүри ехэ амжалта туйлахыень, hайн hайхан, элүүр энхэ, зол жаргалтай ажаhуухыень хүсэhэн байна. Тиигэхэ зуураа үйлэдбэридэ ушардаг дутуу дундануудые эрид шууд усадхахын, доторойнгоо хамаг арга боломжые гүйсэд хэрэглэхын, гол hалбари болохо мал ажалаа бүри ашаг үрэ ехэтэй болгохын тула ехэ оролдолго гаргаха шухала байhые онсолоо.

Суглаанай хүдэлмэридэ арадай депутадуудай Хориин райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. М. Бузин**, Хүрбын леспромхозой директор **Н. Н. Герасименко**, Дээдэ-Хүрбын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Б. Э. Дагбаев** хабаадалсаhан байна.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай корр.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

РЕВОЛЮЦИИН БАЯРТА ОЙ

Болгарида социалис революциин болоhоор 39 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан сентябриин 8-да Москвада үнгэргэгдэбэ.

Арадай засагай жэлнүүдтэ Болгари хурдан түргэнөөр хүгжэhэн экономикотой, соёлтой түрүү социалис гүрэн болоо, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай таhаршагүй хубинь болоо гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Болгариин ажалшадай бүхы амжалтанууд Советскэ Союзтай, аха дүү бүхы социалис оронуудтай али бүхы харилсаатай, нягта холбоотой юм гэжэ НРБ-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Жулев үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэлые НРБ эрид шууд дэмжэдэг, империализмын харата ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлдэ, эб найрамдал бэхижүүлгын ба уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулгын хэрэгтэ хубитаяа оруулхаар бэлэн байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ЗУБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

КИЕВ. (ТАСС). Славян хэлэ шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын IX съезд дээрэ тематическа секцинүүд хүдэлмэреэ эхилбэ.

Славян хэлэндэ дүтэрхы хэлэнүүдэй хайшан гэжэ мүндэлэн бии болоhон тухай асуудалнуудые съездэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэнэ. Болгариин, СССР-эй, Югославиин, Румыниин ба бусад оронуудай эрдэмтэд элидхэлнүүдые хэhэн байгаа. Эртэ урдын Русиин бэшэгэй хэлэнэй бусад славян хэлэнүүдтэй ямар харилсаа холбоотой байhыень элирхэйлэн харуулхые тэдэнэр оролдоhон байна.

Славянуудай бии бололго гэhэн темэ түүхэшэдэй, археологуудай секциин заседани дээрэ хаража үзэгдэнэ. Славян арадуудай бүрилдэн бии болоhон тухай, хэлэнэйнь хүгжэлтэ тухай асуудалнууд суглаpагшадые hонирхуулна.

Литература шэнжэлэгшэд славян литературын хүгжэлтын, уран зохёолые, оршуулгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн байгаа.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

«РСФСР-эй СОЦИАЛЬНА ХАНГАЛГЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Социальна хангалгада габьяатай байhанайнь түлөө **«РСФСР-эй социальна хангалтын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-hээ

Зорина Лидия Степановнада—Социальна хангалгын министерствын таhагай начальнигай орлогшо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1983 оной сентябриин 8.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН ҮГЭ

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ: ТУШААЛ БА УЯЛГА

Партиина организацинуудта эхилһэн тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ, илангаяа худөөдэ, Эдеэ хоолой программые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ асуудал шухала һуури эзэлнэ. Жэл урда тээ, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ, автономито республикын худөө ажахые һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа һэн гэжэ Буряад ороной коммунистнууд мүнөө һануулна. Хараалагдаһан сооһоо юуниинь бэелүүлэгдээб, юуниинь үгыб? Коммунист-хүтэлбэрилэгшэд үгэһэн үгэеэ хэр зэргэ дүүргэнэб?

ХЭЛЭЭШЭЭРНЬ ЛЭ БОЛОХО

Нэгэтэ партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевтой автономито республикын зүүн-урда зүгэй таряалангууд дээгүүр ябаха ушар тудаба. Түрүү голые зүбшан нэмжыһэн үрэ тарианай талада нэгэшэ ургаһан үндэр шэниинь нюдыень үнэхөөрөөшье баясуулха һэн. Гэбэшье иимэ үргасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахань хэсүүгүй байһаниинь мүн лэ ойлгосотой һааб даа. Энэ үедэ Забайкалида хюрүүшэ унахаа болохо, саһашье орожо магад, юрэл иимэ байдалда эмхидхэлэй эгээл үндэр хэмжээн хэрэгтэй болоод байгаа.

Зүгөөр обкомой нэгэдэхи секретарь ондоо зарим хүнүүдтэ һануулдагшье һаа, нютагай «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ М. А. Спиридоновтой энэ тухай юун дэшэб хүүр гаргабагүй.

— Энэ хүнине олон жэл соо мэдэхэб, — гэжэ Андрей Урупхеевич хэлэбэ. — Этигээлгэшэб тэрээндэ. Хуряалгаа ушкагайруулангүй, таряа абаха түсэбые үлүүдхэб гээл хадаа хэлээшээрнь лэ болохо байха.

Мартемьян Александрович Спиридонов тухай һайн һайхан үгэнүүдые ондоошье хүнүүдһээ оло дахин дуулаһан байнаб. Нэн түрүүлэн үгэлөө хэһэн соо хүн гэжэ тэрэниие заабол онсо тэмдэглэдэг һэн. Урид найдуулха огто дурагүй. Харин үнэн найдуулбал, илангаяа трибуна дээрэһээ хэлэхэдээ, лаб һайса бодомжолһон үндэһэ баримтануудаар баталһан байдаг.

Жэшээнь, хэдэн һарын урда тээ партиин райкомой пленум дээрэ нэгэдэхи секретарь В. Карповай хүдэлмэриингөө заншалта хэлбэри маягые хубилгахаар саг болоо гэжэ тэрэ тэмдэглээ һэн. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэгүүдтэ жэжэ асуудалнуудаар хамааралсангүй, тэдээндэ найдажа, шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар эрилтэ табиха. Холын хараатай асуудалнуудта анхарал ехээр хандуулха, кадрнуудые хёрхо наринаар шэлэн табиха, бүри һайнаар тэдэниие һургаха. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, гол шухала шатанууднаа захалха. Теэд үнэхөөрөөшье энэ хэлээшыень хэншье арсажа шадаагүй: зүйтэйл хадаа зүйтэй.

Удаан сагай туршада Спиридонов Мухар-Шэбэрэй райондо худөө ажахын управлениин начальнигаар хүдэлөө юм. Зүгөөр шадабари мэргэжэлээрнь абажа харабал, саашаал ургаха дүүрэн арга боломжотой һааб даа. Теэд ондоо харгы шэлэбэ.

«Коммунизм» колхозой ажал хэрэгынь бирагүй болобо. Түрүүлэгшэнэр хойно хойноһоо һэлгэгдэхэ. Харин ажахынь үнөөхил уруугаа ороһон зандаа. Һүүлэй һүүлдэ бүри эгээл «адагуудай» тоодо оробо. Мартемьян Александрович лэ энэ талаар тад ондоо һанамжатай байгаа. «Энэ ажахы өөдөө гараха дүүрэн арга боломжотой», — гэжэ тэрэ бата этигэмжэтэйгээр хэлээ һэн. Тиигээд түрүүлэгшээр өөрыень дэбжүүлхые гуйба.

Коммунистнуудтай, бүхы колхозниигуудтай хамта ямар ушар шалтагаануудһаа дутуу дунданууд эхитэйб гэжэ гүнзэгыгөөр тодорхойлон үзэбэ. Экономикые бэхижүүлхэ, таряанай ургасые, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараалба. Ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ захалба. Шиидхэбэри тушааһуудта найдамтай зонине томилбо.

Райкомой пленум дээрэ Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай хэлэлсэлэ. Гүрэнэй түсэбүүд дээрэ ажахынай тогтууритайгаар дүүргэлгэ болохо гэжэ М. А. Спиридонов мэдүүлбэ. Тиихэдэнь тэрэнэй зарим зон: «Эгсэшэгээр лэ абаха гэдэг...» — гээд, этигээгүй хэлэбэ. Харин тэд эгсэ байсажаашье болоо, харин бүхы талааранне бодомжолжо үзэһэн ха юм.

Мяха үйлэдбэрилгэ эгээл бирагүй байдалтай һэн. Хонин ажалаашье һайжаруулагба, тэрэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ туласаа 500 центнер мяхан хүрэһэн. 1982 ондо 38 мянган һуһаным ... 600 центнер мяха худалдаба. Харин энэ жэлдэ тушаан абалгын пунктда колхоз мянга хахад центнерһээ бага бэшэ диетическэ шанартай энэ мяха тушаахаар хараалһан.

Богонёор хэлэбэл, бүрил һаяшаг гээдээр ябаһан колхоз Бүхэроссии социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо орожо амжаба. Үгэ хэрэг хоёрые алгасуулангүй нэгэдүүлхэ үдэр бүриин хуулита заншалтай болоһон бусадшье коммунист-хүтэлбэрилэгшэд Буряад орондо бии юм. Жэшээнь, Үдын, Оёорой, Хүрбын совхозуудай директорнууд Ц. Ширабдоржиев, С. Филиппов, Ю. Жигалин гэгшэд үгэһэн үгэеэ хүсэлдүүлэн, худөө нютагуудай үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зоноо элсүүлжэ шадаа ха юм. Эдэмнай гач гасуур, таарамжагүй сагай уларил гэжэ шалтангүй эрид нэтэрүүгээр хүдэлдэг заншалтай. Мүн үрэ дүнгүүдыньшье абаһаар харагдаадхидаг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ тоосоон болон һунгалтын үедэ абаһан шэглэлээ коммунистнууд бүрин дэмжэжэ, ажал хэрэгээ саашадань һайжаруулха дурадхалнуудые оруулһаниинь гайхалгүй.

ТРИБУНАҺАА БУУҺААР

...Хэжэнгын совхозой конторо соо үзэгдөөгүй хон-жэн байдал тогтонхой. Коридор, кабинедүүдээр ябаһан хүдэлмэрилэгшэдынь үльмы дээрэ үндыжэ, маряашанхай. «Аниргүй байгты! Директорнай үгэ хэлэхэеэ бэлдэжэ байна...» — гэжэ байжа ороһон бүхы зондо хатуу һануулга хэгдэнэ.

Тус ажахын хүтэлбэрилэгшэ Д. Рыбдыловэй ажабайдалда элдэбын пленум, сесси, зүблөөн, заседани гэхэ мэтэнүүдтэ үгэ хэлэлгэ хадаа горитойхон һуури юундэшьеб эзэлдэг болоо һэн. Зоной дунда одоол «саг үргэлжын оратор» гэжэ суурхадаг болоһо эхилһээр үниинэй бэлэй. Трибунада гарахадаа, бэедээ найдангяар байдаг, гоёор хөөрэжэ шададаг. Халта омогорхоһон хэбэр үзүүлэн, Доржо Базарович хүргаа даран, тоолоно:

— Һүүлэй үедэ партиин райкомой пленум дээрэ, райсоведэй сесси дээрэ хоёр дахин. Һүүлээрнь эдэбхитэдэй суглаан, түрүүшүүлэй зүблөөн... Байза, үшөө партиин райкомой бюро мартан алдабалби! Заседани бүхэндэ үгэ абадаг гээшэб.

Д. Рыбдылов — КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюрогой гэшүүн. Тэрэнэй заседанинуудта ажахын талаар дутагдалнуудай түлөө хүнүүдые дэбэргэн харааха аргагүй дуратай һэн. Зүйтэйл юумэ хэлэһэн шэнги байха. Зүгөөр тэрэнэй үгэ хүүрэй ашаүрые үгы болгон усадхадаг горитой нэгэ «зүйл» бии юм. Ушарынь гэхэдэ, бусадые һайнаар хүдэлхые, худөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхые идхан уряалдагшье һаа, өөрөө Доржо Базарович энэ эрилтые баримталдаггүй һэн.

Хэжэнгын совхозые толгойлжо эхилһэн сагһаань хойшо дүрбэн жэл үнгэршэбэ. Тус ажахы угаа тааруу эрхэ байдалтай газарта оршодог юм, таряалангай, уһалууриин сабшалангай ехэ талмайнуудтай. Ажал хэрэгээ һайнаар эмхидхэбэл, ороһото ургамалнуудай үндэр ургаса абаха, элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ, мал ажалай ашаг шэмые найдамтайгаар дээшэлүүлхэ арга боломжотойнь арсашагүй.

Хүтэлбэрилжэ захалхадаа, шэнэ директор одоол олон юумэ хэхээр найдуулаа һэн. Трибунада гарахадаа хододоол «найдуулдаг», «уялга абадаг», «хэмжээнүүдые хараалдаг» һэн. Харин ажахынь мүртэй өөдэлэншьегүй эгсэ доошоо һолжорбо. Байгша табан жэлэйшье хоёр жэл мүртэй үрэ дүн үгэбэгүй. Гүрэнэй түсэбүүд нэгэшье дүнгөөрөө дүүргэгдээгүй. Жэшээнь, нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 972 килограмм һүн һаагдаа. Энэл хугасаада 740 толгой эбэртэ бодо мал, 7000 гаран хонин үхүүлэгдээ. 1982 оной туршада совхоз хоёр миллион шахуу түхэригэй гарзада оробо.

Теэд яагаа гээбта? Яагааш ьегүй. Хэжэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэ урданайхидаал адли ямаршье зүблөөнэй трибунада гараһан зандаа һэн. Совхозой парткомой секретарь В. Адвокатов мүн лэ тохёолдоһон эрхэ байдалда үлүү һанаата боложо үгэбэгүй. Минии асуудалай харюуда элдэб протоколнуудые бүридхэһэн зузаан гэгшын гурбан хабтаһа гаргаад:

— Харыт даа, хүдэлнэл гээшэбди! — гэжэ мэдүүлбэ. Нээрээшье «Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар» элдэб тогтоол, хэмжээ ябуулга, түсэбүүдые партком яһала абаа. Муу юумэниинь лэ гэхэдэ, нэгэшье хүсэнэгынь бодото дээрээ бэелүүлэгдээгүй.

Партиин райком юугээ хаража байгаа юм гэһэн асуудал иимэ байдалда табихамнай хуулита гээшэ. Тэндэшье минии урда протоколнуудай папкануудые гаргажа харуулба. Бүришье зузаан, бүришье хүндэ. Тэдэниинень пража харахада, һүүлэй хоёр жэлэй туршада худөө ажахын үйлэдбэриин асуудалнууд бюрогой заседанинуудта, пленум, эдэбхитэдэй зүблөөнүүд дээрэ али нэгэ талаараа харагдаһан, зүбшэгдэһэн лэ янзатай гэжэ элирээ. Хэжэнгын совхозшье мартагдаагүй. Жэшээнь, райкомой бюро нёдондо хоёр дахин — мал ажалда тохёолдоһон байдал болон социалис мүрысөө эмхидхэн хүтэлбэрилгэ гэһэн асуудалнуудаар ажахын партиина организаци болон дирекциин хүдэлмэрине хаража үзөө һэн. Ажал хэрэгынь хангалтагүй гэжэ хоёр дахин тэмдэглээд, дэлгэрэнгы ута тогтоолнуудые абаа һэн. Тиигээдшье... энээгээрээ хизаарлаад, һанаагаа амаршоо.

Энэнь багадаад, тус ажахын байдалда һайжарха тээшээ хубилалтануудай болоогүй шахуу байхадань, райкомой бюро нэгэ хэды сагай урда тээхэнэ Хэжэнгын совхоз тушаа асуудалые хиналтаһаа гаргахаар болоо гэжэ шиидхээ. Урда тээнь парткомой секретарь райкомой тогтоолой дүүргэгдэһэн тухай худөө ажахын таһагта ёһо тэдысэ мэдээ оруулһан байна. Тиихэдэнь бюро, энэ справкадань этигээд лэ, үнэн байдалые ёһоор шэнжэлэнгүй, бодото дээрээ дүүргэгдээгүй тогтоолые хиналтаһаа гаргаха гэжэ шиидхэбэ бшуу.

Мүнөө райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Цыдыпов нээрээшье юрэдөө «яараабди», «алдуу хээбди» гэжэ мэдэрэн зүбшөөнэ... Һаяшаг Д. Рыбдыловые Хэжэнгын совхозой директорэй тушаалһаа одоол сүлөөлбэ. Теэд ондоошье асуудалнуудаар абажа харахада, тус партиина комитет өөрынгөө шиидхэбэринүүдтэ даншье хүнгэнөөр, бодомжогүйгөөр хангадаг байһаниинь элирнэ. Энээнһээ уламжалан харахада, районой бүхы ажахынуудай гарзатайгаар хүдэлдэгынь мүн лэ ойлгосотой болоно. Таряалангай, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ эндэ ургангүй, доошоол унаһаар.

* * *

Имагтал Хэжэнгын районой бэшэ, харин бусадшье хүтэлбэрилэгшэдэй үгэ хэрэг хоёройнь алгасадагынь харамтай. Жэшээнь, партиин Ярууны, Захааминай, Хурамхаанай, Түнхэнэй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар В. Жданов, С. Бадмаев, Д. Цыбикжапов, В. Таханов гэгшэдэй табан жэлэй эхиндэ үгэһэн найдуулганууд бодото хэрэгээр мүртэй баталагданагүй. Автономито республикын эдэшье, мүн бусадшье районуудай ажахынууд байгша ондо Забайкалиин таряалан, сабшалангай һайн ургасатайшье һаань, үбһэ тэжээл, витаминтай ногооной гурил бэлэдхэлгые һулаар ябуулна. Коммунист В. Дархановай толгойлдог республикын Худөө ажахын министерствэ мүнөөдэрэй эрилтэдэ хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Республикын агропромышленна нэгэдэлэйшье ажал ябуулга гол түлэб олон тоото зүблөөнүүдые үнгэргэлгөөр мүнөө дээрээ хизаарлана.

Тиихэдэнь Буряад ороной 171 ажахын оройдоол зургааниинь мүнөөдэрэй байдалаар ашаг олзотойгоор хүдэлнэ. Табан жэлэй хоёр жэл соо республика нилээд ехэ ороохо, овоц, мяха, һү гүрэндэ дутуу тушаагаа. Иимэ ушар байдалые тоосоон болон һунгалтын үедэ коммунистнууд аргагүй гүнзэгыгөөр анхарха учиратай. КПСС-эй Буряадай обком, автономито республикын Министрнүүдэй Совет хүдэлмэрээ нилээд шангадхаха, нэн түрүүн КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, даалгагдаһан хэрэгэй түлөө коммунист-хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ зэргэтэй.

В. ОРЛОВ,
«ПРАВДЫН» корреспондент.
Буряадай АССР.

(«Правда» газетын сентябрын 7-ной номерһоо абтаба).

Түмэр замай Мысовой станциин ахамад механик Л. Н. Арефьев хорин холо гаран жэлдэ таһалгаряагүйгөөр нэгэл газартаа хүдэлжэ, коллективтээ хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болонхой. Манай штатнабэшэ корреспондент В. Цибин тэрээнтэй уулзажа, залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ асуудалаар хөөрэлдэһэн байна.

Манай хөөрэлдөөн ХҮНДЭТЭ ҮҮРГЭ

Асуудал: Леонид Николаевич, энэ станцида хүдэлжэ эхилһээр хэды жэл болобо гээшэбта?

Харюу: Нилээн даа. 1950 ондо түмэр замай транспортын техникум дүүргээд, Красноярскын түмэр замай Маритуй станцида хүдэлөөб. Удаань, 1957 ондо, энэ станциин инженер-механик боложо ороо һэм, мүнөө ахамад механигаар хүдэлдэгби.

Асуудал: Ажалай ветеранай хүндэтэ нэрэ зэргэ зүүгээ ха юмта даа, Леонид Николаевич. Гэхэтэй хамта ветерануудай үүргые дээшэлүүлхэ гэжэ парти, правительствамнай заана. Энээн тухай юун гэхэ байнат?

Харюу: Юрий Владимирович Андроповой партиин ветерануудтай үнгэргэһэн уулзалга тухай хэдэн үгэ хэлэхэ һанаатайб.

Эндэ гол түлэб ороной үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, общественногоо саашанхи хүгжэлтые түргэдхэхэ талаар хөөрэлдөөн болоо гээшэ. Нүхэр Андроповой хэлэһэнэй ёһоор, «улам ехэ болоһон арга боломжонуудай, ниитын улам дээшэлһэн эрилтэнүүд, ажахын бүхы хүдэлмэриин хэмжээе, экономикын ашаг үрые горитойгоор дээшэлүүлхые, манай бүхы ехэ ажахые таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэдэг, һайнаар тааруулагдаһан оньһон мэтэ болгохые баадхана» ха юм. Урдамнай табигдаһан эдэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ, бэрхэшээлнүүдые түргөөр дабажа гарахын тулада партиин болон ажалай ветерануудай мэдэсэ болон дүй дүршэлыень хэрэглэхэ гээшэ тон зүб шиидхэбэри гээд хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, ветеранууд хадаа шэнэ ажабайдал байгуулха талаар айхабтар баян дүршэлтэй болоһон байна. Тэрэ дүй дүршэлөө залуу үетэндэ дамжуулха гээшэ бидэнэр, ветерануудай гол зорилго.

Асуудал: Дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэсээ ямар аргаар дамжуулбал, ашаг үрэ ехэтэй байха гэжэ һананабта?

Харюу: Эндэ ямаршье арга хэрэглэжэ болохо ааб даа. Гэбэшье гол шухалань һурган хүмүүжүүлхы хүдэлгээшэб гээд хэрэгтэйшье, хэрэггүйшье юумэндэ оролсоһоной хэрэггүй ааб даа. Залуу хүнэй өөрөө ойлгожо абаха юумые зааха гү, али дээрээ ахагүй хүмүүжүүлэгшэ байхаа һэдэдэг заримашуул, нюулта нөөлэгүй, манайшье коллективтэ ушардаг. Иимэ алдуу эндүүе үндэһөөрнь усадхаха шухала. Һурган хүмүүжүүлэгшэ гээшэ мүнөө үе сагай хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусама, түрүү үзэл бодолтой, парти болон правительствын хэрэгтэ үнэн сэхэ хүн байха ёһотой. Тэрэ хэдэн олон залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулжа шададаг гэхэ гү, али педагогикын эрилтэнүүдые зүбөөр дүүргэдэг, мүн даруу түбшэн зантай, хүлеэсэтэй, холуур ухамайлан бодожо шададаг ухаатай хүн байха ёһотой гээд һанадагби. Юуб гэхэдэ, залуу халааниие бэлдэлгэдэ тон болгоомжотой байха хэрэгтэй ха юм. Болгоомжотой, һонор, тиихэдэ энэрхы дулаан сэдьхэлээр түгэс. Тэрээнһээ гадуур өөрыншни габшагай ажал, мэри гэжэ тоологшоб. Юрий Владимировичай хэлээшээр, «Ветеран бүхэн залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ байха ёһотой». Тиихэдээ ганса хүниие хажуудаа абажа, һурган хүмүүжүүлнэ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые сүм дүүргэхээр социалис мүрысөөндэ оролсоһон Хориин

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ХОРИИНХИД АМЖАЛТАТАЙ

районой совхозууд гүрэндэ һү тушааха юһэн һарынгаа даабариие амжалтатайгаар бэелүүлһэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Гурбан кварталай түсэбэй дүүргэлтэдэ Хүрбын, Дээдэ-Тайлсын, «Георгиевский» совхозуудай һаалишад горитойхон хубитаяа оруулба. Зунай бэлшээриин үедэ адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхээр республика дотороо үүсхэл гаргаһан дурсагдагша районой ажахынууд юһэн һарын туршада бэлэдхэлэй пунктда 37.700 центнер һү тушааха түсэбтэй байһан юм. Тиин һүүлэй дүнгөөр эндэхи тоһоной заводто жэлэй эхинһээ хойшо 39.585 центнер продукци абтаһан байна.

Һаядаа районой бусад ажахынууд гүрэндэ һү тушааха юһэн һарынгаа түсэбые сүм дүүргэхэнь.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.

Дайнай, ажалай ветеран Цырен-Дондок Бадмаевич Чимитов Хэжэнгын районой Загаһатын совхоздо хонишоноор арба гаран жэлдэ хүдэлөө юм. Тиихэ зуураа дүй дүршэлтэй боложо, ажал хэрэгтээ амжалта туйлаһаниинь гайхалтай бэшэ. Наһанайнгаа нүхэр Пылжидтэй хамта хонидоо адуулаад, зунай элдин сагта шэгнүүрысэнь ехээр нэмээжэ, намар болоходо, гүрэндэ тушаадаг байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэнэй хүбүүн Балдан-Доржо эсэгэтэеэ хоёрдохи хонишон боложо ороо юм. Эсэгэ хүбүүн хоёр хонин бүриһөө дунда зэргээр 4—4,5 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу хонишон Б-Д. Цыренов адуулгада ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДҮНГЫНЬ СОГСОЛОГДОО

Хонин ажалда хүдэлдэг малшадай хүдэлмэриин жэлэй дүн гол түлэб август һарада — хониной нооһо хайшалалгын дүүрэһэнэй удаа, эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын эхилхын урда тээхэнэ согсологдодог гурим тогтонижонхой гээшэ ааб даа.

Иимэ дүн манай Загарайн райондо мүн лэ гаргагдаба. КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой ба худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой хамтын шиидхэбэриин ёһоор 1982—1983 онуудай ажахын жэлые «Дружба» совхозой, «Гигант» колхозой хонишод һайн үрэ дүнтэйгөөр үнгэргөө гэжэ тэмдэглэгдээ.

Зуун эхэ хонид бүхэнһөө 100 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 4,64 килограмм нооһо хайшалһан, хурьгадай тус бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 24,8 килограммда хүргэжэ, эхэһээнь һалгааһан «Гигант» колхозой ахалагша хонишон Белала Гайнутдиновна Шарофеева «Районой чемпион» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн байна. Энэ алдарта малшанда үнэтэй бэлэг барюулагдаа. Мүн иимэ нэрэ зэргэдэ, үнэтэй бэлэгтэ тус ажахын ахалагша хонишон Петр Константинович Игнатьев хүртөө, Тэрэ эмэ түлгэ хонидые, хусануудые харууһалдаг хонишон юм.

«Районой эрхим хонишон» гэһэн нэрэ зэргэ «Дружба» совхозой ахалагша хонишон Лубсан-Нима Аюшеевич Олзоев, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишод Иван Гончикович Гунгаев, Гомбо-Цырен Жамбаевич Жамбаев гэгшэдтэ олгогдоо.

Н. КУЧУМОВ,
худөө бэшэгшэ.

БРИГАДНА АРГЫН АШАГ ҮРЭ ЕХЭ

Ямар нэгэн шиидхэгдээгүй асуудалнууд, бэрхэшээлнүүдгүй үйлэдбэриин коллектив гэжэ байдаггүй ёһотой. Зүгөөр Дмитрий Парфимовичой бригадада бүхы шахуу дутуу дунданудай усадхагдаһан тухай Москвагай Лихачевой нэрэмжэтэ автомобилиин заводой олон хүн мэдэхэ. Оньһон аргаар хабсаргадаг 10-дахи цехэй бригадануудтал адли, ниитэ нэгэн нарядаар тэрэ хүдэлдэг болонхой.

Дмитрий Николаевич Парфимовичтой хөөрэлдэнэбди. 1980 оной сентябрь болотор бригада хуушан аргаар хүдэлдэг байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үнгэрһэн хоёр хахад жэл соо коллектив шэнэ гуримаар хүдэлхэдөө, СССР-эй Автомобильна промышленностиин министерствын түрүү бригадануудай тоодо оробо.

Кабинын үүдэ һуулгаха сүйнүүдые бригада хэдэг юм. Урданьшье бригада муу бэшээр хүдэлдэг һэн. «Коммунис ажалай бригада», «Заводой социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэнүүдынь энээн тухай гэршэлнэ.

— Тиихэдэшье япала һайн дүнгүүдтэй һэмди. Теэд яажа тэдэ дүнгүүд туйлагдадаг байгаа гээшэб? — гэжэ 40 наһатай бригадир хэлэнэ. — Илангаяа һарын һүүлээр, түсэбэй дүүргэгдэхэеэ болёод байхада, хүдэлмэриин сагһаа гадуур ходо ажалладаг бэлэйбди. Юундэ тиимэ байгааб? Хүн бүхэн өөрынгөө түлөө харюусадаг, өөрын түсэбтэй, үдэр бүриин даабаритай байгша һэн. Һарын, кварталай, жэлэй түсэбүүд тухай ехээр бодожо үзэхэшьегүйбди. Энэ түсэб табигшадай, экономистнуудай хэхэ хэрэг гэжэ тоолохобди даа. Ушар ёһо муугаар мэдэдэг дээрэһээ тиигэдэг байгаал даа. Мүнөө бидэ ниитэ бригадын түсэбтэйбди. Квартал соо, һара бүхэндэ коллективэй хэды шэнээн юумэ хэхэ тухай хүн бүхэн мэдэдэг болонхой. Хүдэлмэри бүри эмхитэй, һайн болоо.

Ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлхэ гэжэ шиидхэхэ үедэнь предприятиин захиргаан эгээл иимэ дурадхал оруулһан юм. Хоёр халаанда хүдэлхэдөө, ажалаа эсэстэнь хүрэтэр бэелүүлдэг бригада байгуулха дурадхал оруулагдаһан юм.

Тиигэжэ хүнүүдэй ухаан сэдьхэлдэ ехэ орёо бусайдангги хүлгөөн болобо.

Нүгөө халаанда хүдэлдэг хүдэлмэришэниие хубсаһаа һэлгэдэг газартал хэдэ дахин харадаг байһан һаань, мүнөө тэрэнь нэгэ бригадада хүдэлдэг нүхэрынь болобо бшуу. Тэрэнэй ажал хүдэлмэриһөө шиниишье үрэ дүн дулдыдаха байна. Хэрбээ энээнэй урда тээ халаандаа ерэхэдээ, тэрэнэй хамаг юумые захаһаань эхилдэг байгаа һаань, мүнөө станок болон зэр зэмсэгүүдые һайн зандань үлөөдэг, абаһаар хүдэлжэ эхилхын тула бэлэдхэл хэдэг болоо.

Хамтын үрэ дүнгүүдэй түлөө хүн бүхэнэй харюусаха гээшэ бригадын гол хуули ёһон болонхой. Жэшээ болгон, заһабарилагшые абаад харая. Бригада түсэбөө дүүргэхэ гү, али үгы гү гэжэ тэрэ һонирходоггүй байгаа, ушарынь гэбэл, материальна ямаршье урмашал үгы һэн. Станогые гуша минута соо гү, али хоёр час соо заһабарилха байһаниинь станочник заһабарилагша хоёрой хоорондохи харилсаанһаа дулдыдадаг ушар олон байгаа. Харин мүнөө заһабарилагшад бригадада нэгэшье станок эбдэрэнхэй байлганагүй. Тэрээнһээ байтагай, хэрэгтэй болоо һаань, фрезернэ гү, али токарна, үгышье һаа, үрэмдэлгын станогой дэргэдэ өөһэдөө хүдэлжэ эхилнэ. Энээнэй урда тээ бригадын гэшүүд бэе бэедээ туһалдаггүй байгаа гээд хэлэжэ болохогүй. Гэбэшье мүнөөнэйхи шэнги иимэ эдэбхитэй туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй байгаа. Баалалтаар бэшэ, харин өөрынгөө дураар хүнүүд дутэрхы ажал хэжэ һурана, нүхэдтөө туһална. Нэгэ нэгэеэ һэлгэхэ, хэдэн ажал суг эрхилнэ гээшэ бригадна арга гуримай онсо шэнжэ болоно.

Урдань хоёр халаанай бригадада 22 хүн ородог байһан һаа, мүнөө ажалаа эсэстэнь хүрэтэр бэелүүлдэг бригадада 18 хүн хүдэлнэ. Зүгөөр энэ үе соо станогуудынь олошороһон байна. Эндэ хэдэн ажал суг ябуулха хэрэгтэй болоно. Тиигэнгүйгөөр аргагүй. Энэнь түрүүшын ээлжээндэ хүдэлмэришэдтэ өөһэдтэнь ашагтай.

Түрүүшын зургаан һарада бригадын гэшүүдэй дундуур салин хүлһэн 15 түхэригөөр дээшэлээ һэн. Энэ үедэ ажалай бүтээсэ 10 процентээр ургаа.

Материал ба зэр зэмсэгүүдые гаргашалга ехээр хороогдоо. Энээнэй урда иимэ байгаа: ямар нэгэн зэр эмсэгэй эбдэрхэдэ, һанаагаа зободоггүй, кладовщигтайл «һайн байха» хэрэгтэй һэн. Материал, зэр зэмсэг алмаха түсэб хүдэлмэришэдтэ хүргэгдэдэггүй байгаа. Юуб гэбэл, хүн бүхэн дээрэ абажа үзэхэдэ, энэнь тон бага хэмжээн байха һэн. Мүнөө бүхэли бригадада һарын лимит тогтоогдоно. Материал ба зэр зэмсэгүүдые алмаһанай түлөө бригада нэмэлтэ шан абана.

Бригадын һунгаһан совет тэрэнэй дээдын орган болоно. Ажалда хабаадалгын коэффициент (КТУ) соведэй гол зэбсэг мүн. Хүн бүхэнэй салин хүлһые зүбөөр тодорхойлхо гээшэ тэрэнэй гол зорилго мүн. Мүнөөдэрэй байдалаар КТУ коллектив доторхи үйлэдбэриин, экономическа, сэдьхэл бодолой харилсаае гуримшуулдаг эгээл һүбэлгэн шадамар зэбсэг болоно. Коэффициентые зүбөөр ашаглабал, соведтэ олгогдоһон засаг эрхые шадамараар хэрэглэбэл, ямар ехэ арга боломжонууд бии гээшэб гэжэ Д. Парфимовичой бригадын совет ойлгоо. Хүндэ хүшэр хоёр ажал бии гэд, бусадһаа доогуур түлбэритэй һэн. Хүнүүд тэсэнгүй, гаража ошохо: хэн салингаа алдаха дуратай байхаб даа. Бригадын совет энэ хүдэлмэридэ ажалда хабаадалгын хубитые ехэ болгоо һэн. Тиихэдэнь хүнүүд тогтожо хүдэлдэг болоо, бригадаараа олзотоо.

«Хэһээлгын зэбсэг» болгожо, КТУ-е хэрэглэһэн ушаршье бии һэн. Жэшээнь, совет нэгэ дахин хожомдоһоной түлөө КТУ-е арбанай хоёр хубяар хаһаха эрхэтэй юм. Харин хубитын арбанай нэгэ хубинь һарада дунда зэргээр таба-зургаан түхэриг болодог. Тиин журам шангаар сахигты гэжэ уряалһанай хэрэггүй болоо һэн.

Хүн бүхэнэй хубитые согсолһон үрэ дүн гэхэ гү, али «ажалда хабаадалгын коэффициент» гэһэн ойлгомжо ЗИЛ-дэ һурамхи болонхой. Ажал эмхидхэлгын ба урмашуулгын шэнэ аргын, нэбтэрүүлэгдэхэ үедэ арсалдаанууд үсөөн бэшэ гарадаг һааб даа. Хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй ажалда хабаадаһан коэффициент гэдэгые яажа тодорхойлхоб? Бригадын ниитэ нэгэн нарядта орохын урдахи хүн бүхэнэй зургаан һарын дундуур салингые ЗИЛ-эй экономистнууд единицэ болгожо баталаа һэн.

Ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлхэ үедэнь хамтын хэрэгтэ хүн бүхэнэй оруулһан хубитаһаа дулдыдуулан, энэ единицэдэнь 0,1-һээ 0,5 хүрэтэр хуби нэмээгдэнэ. Бригадир, бригадын совет, нүхэдынь хүн бүхэнэй ажалай хубитые тодорхойлдог юм. КТУ-гай туһаламжаар хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шадабари, нүхэртөө туһалха эрмэлзэл хараада абтажа, материальна талаар урмашуулагдадаг. КТУ ажалай журам эбдэлгэтэй тэмсэхэ зэбсэг болгогдожо хэрэглэгдэнэ гэжэ тоолонобди.

Социалис ажалай журам гээшэмнай өөрынгөө шанар шэнжээр хамтын ажал юм, — гэжэ Дмитрий Парфимович бодомжолно. — Теэд хүн бүхэнэй хэһэн ажалай хэмжээгээр линґай түлэгдэдэг байхада, хүнүүд бригадада хамтарһан мүртөөшье, гансал өөрынгөө ажалай түлөө харюусана бшуу. Иимэ бригада гансал гол удхаараа бэшэ, харин маяг түхэлөөрөө коллектив болоно гээшэ. Ажал эмхидхэлэй ба түлбэриин хамтын, бригадна арга хэрэглэхэдэл, хүн бүхэн бригадын амжалтын түлөө, гансал өөрынгөө бэшэ, мүн нүхэдэйнгөө ажал хүдэлмэриин түлөө һанаагаа табина гэжэ этигэдэг болооб. Энэ арга хүдэлмэришэн бүхэнэй, бүхы коллективэй хүсэл эрмэлзэлые нэгэдхэхэ арга олгоно. Бригадын соведтэ оролсодог байхадаа, үйлэдбэриие залан хүтэлбэрилгэдэ, бүхы асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ хүдэлмэришэдэй хабаададаг болоһониинь шухала.

Манай ороной бусад олон түрүү предприятинуудтал адли, Москвагай Лихачевой нэрэмжэтэ автомобилиин заводто олонхи бригаданууд ниитэ нэгэн нарядаар, ажалда хабаадалгын коэффициент хэрэглэн ажаллана. Хэды шэнээн ямар шанартай продукци бүтээһэнһээ гэхэ гү, али эсэсэй үрэ дүнгүүдһээ коллективэй бүхы гэшүүдэй салин хүлһэн дулдыдана гээшэ.

Михаил БЕРМАН,
(АПН).

БУРЯАДАЙ АССР-эй СЭРЭГЭЙ КОМИССАРИАДАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 60 ЖЭЛ ГҮЙСЭБЭ

ЭБХИ, ЗОРИГЖОЛТОЙГООР

байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэһэн Павел Сергеевич Балтахинов нютагай хүнүүд сооһоо эгээн түрүүлэн сэрэгэй комиссараар томилогдоһон байха. Алайрай болон Боохоной аймагуудай газар дээрэ сэрэгэй хэрэг эрхилдэг Ангарай уезднэ комиссариадые тэрэ 1920 онһоо эхилжэ толгойлһон намтартай.

1923 оной сентябриин 12-то ВЦИК-гай гаргаһан «Буряад-Монголой Гүрэнэй байгуулалта тухай» гуримай ёһоор Верхнеудинскын комиссариат Буряад-Монголой АССР-эй сэрэгэй комиссариат болгогдон хубилгагдаа бэлэй. Республикын түрүүшын сэрэгэй комиссараар Николой Константинович Донауров томилогдоһон байна. Сэрэгэй комиссариат сэрэгэй албанда хабаатай бухы хүнүүдэй тоо бүридхэхэһөө, албанда таталгые эмхидхэхэһээ, ажалшадые Эхэ орондоо үнэн сэхэ, ямаршье сагта дайн сэрэгтэ бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэһээ гадна, сагаан гвардейцүүдэй, атаман Семеновой тала баригшадай, нюдарган баяшуулай бандит ёһоной бүлэглэлнүүдые усадхалгада хабаададаг һэн. Сэрэгэй комиссариадай политическэ таһагай начальник Павел Прокопьевич Кобелев тусхай зорилготой сэрэгэй частьнуудые (ЧОН) командалдаг тушаалтай байгаа. Хожомынь тэрэ Москва дуудуулжа, СССР-эй Осоавиахимай ЦС-дэй хүдэлмэриие 15 жэл соо толгойлһон намтартай.

1924 оной ноябрь-декабрь һаранuудта республикын бүхы сэрэгэй комиссариадууд нютаг зоной дундаһаа һайн дуратаниие бүридхэжэ, Улаан Армиин национальна буряад түрүүшын частиие — доодо тушаалтай командирнуудые бэлдэдэг морин сэрэгэй һургуулиие (Буркавшколые) эмхидхэлгэдэ халуунаар хабаадаһан юм. Удаань, 1925 ондо, буряад үндэһэ яһатанай 1903 ондо түрэһэн хүбүүдые Улаан Армиин зэргэдэ таталга захалжа, эндэ сэрэгэй комиссариадууд баһал ехэ хүдэлмэри ябуулһан гээшэ.

Тиихэдэ дурсагдагша Буркавшколын курсантнууд буряад яһанай сэрэгшэдые һургалгада горитой хубитаяа оруулаа һэн. Юрэдөөл сэрэгэй захиргаанай нютагай органууд арми болон флодые сэрэгшэдээр хангалгада, Совет гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы бэлэдхэлые һайжаруулгада жэлһээ жэлдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг боложол байгаа ха юм.

1925 оной май һараһаа эхилжэ, БМАССР-эй сэрэгэй комиссариат территориальна управлени гэжэ нэрэтэй болобо. Тэрэнэй начальнигаар 1925-1927 онуудта Николай Иванович Бондаренко хүдэлһэн юм. Энэ үедэ республика доторнай Баргажанай, Түнхэнэй, Алайрай, Хориин, Эхирит-Булгадай, Агын, Троицкосавскын, Боохоной—дүн хамта сэрэгэй 8 комиссариат тоологдодог һэн.

Н. И. Бондаренкын Сибириин сэрэгэй округто хүдэлхэ болоһонтой дашарамдуулагдан, БМАССР-эй Территориальна управлениин начальнигаар элитэ революционер, Совет засагай түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ Михаил Илларионвич Кундо гэгшэ томилогдобо. Удангүй тэрэ партиин обкомой болон республикын Арадай Комиссарнуудай Соведэй зуушалгаар Буряадай морин сэрэгэй полкын, хожомынь морин сэрэгэй бригадын командирай тушаалда дэбжүүлэгдээ юм.

Хорёод оной һүүл багаар, гушаад оной эхеэр республикын сэрэгэй комиссариадай аппарат улам үргэдхэгдэһэн байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүжэрхын урда тээхэнэ республикын сэрэгэй комиссараар полковник Алексей Карпович Рязанцев томилогдоо. Граждан дайнда хабаадахадаа, домог түүхэдэ ороһон Чапаевай дивизидэ батальониие командалжа байһан энэ хүн ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа гамнангүй зорюулһан, мэргэжэл шадабаряар түгэс сэрэгшэ байгаа юм.

Дайнай урдахи жэлнүүдтэ олон тоото сэрэгэй шэнэ часть, соединенинүүдые, сэрэгэй училищинүүдые, элдэб курсануудые бүридхэхэ тодорхой зорилгын табигдаад байхада, республикын сэрэгэй комиссариат орёошье, харюусалгатайшье энэ хүдэлмэридэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаа юм гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

1940 оной армида хүбүүдые таталгын дүнгөөр БМАССР-эй сэрэгэй комиссариат Забайкальска сэрэгэй округ дотороо нэгэдэхи һуури эзэлжэ амжаа һэн. Иимэ һайн үрэ дүн туйлаха зорилгоор республикын партийна, совет болон сэрэгэй органууд нилээд ехэ эмхидхэлэй, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри олониитын дунда, илангаяа буряад зоной дунда ябуулһан байна.

Эдэл жэлнүүдтэ партийна, совет органууд, сэрэгэй комиссариадууд хүн зониие элсүүлхэ зорилгоор ехэ хүдэлмэри эрхилээ, тиихэдэ Халхын голдохи үйлэ хэрэгүүдэй совет-финляндиин дайнай үедэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалан бэелүүлээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай захалһан түрүүшын үдэрһөө хойшо республикын сэрэгэй комиссариадууд хүн зониие армиин албанда татаха, техникэ, морин унаа, бусад шухала хэрэгсэлнүүдые элсүүлэн бүридхэжэ, фронт эльгээхэ, сэрэгэй бэлэдхэлгүй залуу үетэниие һургаха талаар үдэр, һүниие мэдэнгүй хүдэлжэ гараа һэн. Буряад орондо һуралсалай хэдэн пункт дэры эмхидхэгдэһэн, тэндэнь 1253 штатна бэшэ военрук ерээдүйн сэрэгшэдые ехэ тулалдаануудта бэлдэдэг байһан юм.

1941 — 1945 онуудай үедэ республикын сэрэгэй комиссариадууд дүн хамта тусхай бэлэдхэл гараһан хэдэн мянган сэрэгшэдые фронт эльгээгээ юм.

Тэрэшэлэн сэрэгэй комиссариадууд ара тылдэ айхабтар ехэ хүдэлмэри хэдэг байгаа гэжэ мэдээжэ. Сэрэгэй албанда татагдаһан зон сооһоо мэргэжэл түгэс хүдэлмэрилэгшэдые илгажа, предприяти, эмхи зургаануудта эльгээдэг, тиихэдэ сэрэгтэ мордогшодой, дайнда унагшадай гэртэхинтэй ойлгуулалмжын ба эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг, дайнай инвалидуудай нютагаа бусажа ерэхэдэ ажалда оруулдаг, пенси олгуулдаг һэн.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ совет арад Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро хүгжэлтынгөө шэнэ шата тээшэ дабшаха зуураа, ороноо хамгаалха, амгалан байдал аршалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг байгаа. Ушар юуб гэхэдэ, империалис ээрхэг түримхэйшүүл дайнай хүсэд дүүрээгүй байхаһаа эхилжэ, дэлхэй дээрэ шэнэ хёмороо үүдхээ бшуу.

Дайнай һүүлээр нилээд удаан саг соо республикын сэрэгэй комиссариадые полковник Федор Тогочеевич Будажабэ хүтэлбэрилөө юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда шалгарһан энэ офицер сэрэгэй комиссариадуудай хүдэлмэриие шэнэ шатада шэлжүүлхэ талаар горитой хубитаяа оруулһан габьяатай.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые ракетнэ-ядерна буу зэбсэгээр, бусад шэнэ техникээр хангалга, армиин материально-техническэ үндэһые бэхижүүлгэ үе сагай бусад эрилтэнүүдтэй таарлдуулагдаһан хубилалтанууд арми ба флодто алба хэлгые эрид шанаржуулаа. Гэхэтэй хамта сэрэгэй комиссариадуудай хүдэлмэриие шэнээр эрхилхэ эрилтэ табяа бшуу. Армида абтаха залуу үетэнтэй бэлдэлгын хүдэлмэри уридшалан ябуулагдана, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй элдэб түхэлэй сэрэгүүдэй дунда тэдэниие мэргэжэл ба юрэнхы бэлэдхэлыень хараада абажа, хубаарилха ушар гарана, мүн эдир залуушуулай, бүхы хүн зоной дунда сэрэгэй патриотическа хүмүүжүүлгэ үргэдхэхэ зорилгоор элдэб хэмжээ ябуулганууд хараалагдан бэелүүлэгдэнэ.

Энэ ехэнүүдшье, орёошье зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ сэрэгэй комиссариадуудта хүдэлдэг офицернууд шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг гэжэ һайн мэдэнэбди. Мүнөө үедэ республикымнай бүхы комиссариадууд түгэс бэлэдхэлтэй офицернүүдээр хангагданхай. Тэдэнэй хахадһаань олонхинь сэрэгэй академи болон сэрэгэй училищинүүдые дүүргэһэн зон юм. Харин 90 гаран процентнь КПСС-эй гэшүүд байха.

Офицернууд Н. М. Кладей, В. И. Семухин, К. М. Симаков, Н. С. Алексеев, Ю. А. Войтюк, Н. Е. Рудой, П. Б. Дармахеев, К. Л. Олькин, Э. И. Добровольский, В. Г. Третьяк гэгшэд сэрэгэй комиссариадуудта олон удаан жэлнүүдтэ хүдэлжэ, дүй дуршэл ехэтэй болонхой. Тэдэнэр баян дүй дуршэлөө залуу офицернүүдтэ дамжуулан үгэдэг, албанайнгаа уялгануудые үнэн сэхээр дүүргэдэг байна.

Тэдэнтэй хамта ажаллажа, бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг сэрэгэй комиссариадуудай алба хаагшадай нэрэнүүдые эндэ дурдаха шухала. Албан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг нүхэд А. Я. Матвеев, А. Ц. Цыренов, К. Т. Бутаков, П. В. Тимофеев, В. Я. Чубуков, В. И. Выдрина, М. Е. Черных, А. П. Клюшницына, Н. В. Валяева, Е. П. Колмакова, Н. Н. Брагина бусад эрхимүүдэй тоодо ороно.

Совет засагай түлөө тэмсэлэй жэлнүүдтэшье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэшье, амгалан тайбан мүнөө сагташье республикымнай сэрэгэй комиссариадууд түрэл Коммунис партиингаа хүтэлбэрилхы ба залан шэглүүлхы үүргые алхам бухэндөө мэдэржэ, нютагай партийна болон совет органуудай халуун туһаламжада түшэглэн, бүхы ажалаа эрхилнэ гэжэ хэлэхэ тон шухала.

Республикынгаа сэрэгэй комиссариадай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтуулан, бүхы комиссариадуудаймнай хүдэлмэрилэгшэд ажалаа улам шанаржуулан, шэнэ амжалтануудые туйлахаар зоригжонхой.

В. КУЗНЕЦОВ,
полковник, Буряадай АССР-эй сэрэгэй комиссар.

ХАРА ХЭРЭГЭЭ ХАЛХАЛХАГҮЙТ!

ЗЭБҮҮСЭН БУРУУШААНАБДИ

Советскэ Союзай хилэнүүдые бүдүүлигээр эбдэһэн ушарһаа уламжалан, совет правительствын хэһэн мэдүүлгэнь «хүсэ хэрэглэлгын үндэһэ һуури дээрэ» дэлхэйе зонхилхые һэдэгшэдтэ, Рейгандэ, тэрэнэй дүтынхидтэ ёһотой харюу болоо гэжэ манай бригада сэгнэнэ.

Баруун Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхохо талаар хара хэрэгүүдээ шууяа шурхираа гаргажа халхалхын тула, Советскэ Союзай агаарай дайдада пассажирска самолет эльгээхэ гээшэмнай хайшаа юм? Эдэ ябуулгануудынь Гитлерэй алууршадай хэрэглэдэг аргануудтал тон адлирхуу байна. Американ зонхилогшод тэдэнэрһээ юугээрээ дээрэ юм? Вьетнамые, тулиһан Ливаниие мартаха аалши?

Бидэ зэбүүсэн буруушаанабди.

Хүнүүдые хосорооһон шэнэ гэмтэ ябуулгада зэмэтэй хүнүүдые хэһээгты гэһэн эрилтэ табинабди. Манай орондо, США-дашье, дэлхэй дээрэ хаанашье иимэ зэрлиг муухай ябадалые хүнүүд хүлисэхэгүй гэжэ Рейган, тэрэнэй ойро дүтынхид мэдэг лэ.

Н. ПОБЕДКИНА,
ажалай ветеран, «Октава» заводой бригадир.

Тула.

ХУДАЛ ҮГӨӨР ХОЛО ОШОХОГҮЙШ

США-гай президент Рейган Соведүүдтэ харша бүдүүлиг ябуулгаяа хэдышье эршэдхээ, Советскэ Союзые зорюута хардаха гэжэ оролдоо һаа, үнэн зүб юумые халхалжа, Урда-Корейн самолетдой тохёолдоһон ушаралые харата муухайгаар үүдхэн тухираһанай түлөө харюусалгаһаа зайлажа шадахагүй байха. Сагаан байшангай зонхилогшод нэрээ хухараа даа! Бидэ, Ульяновска областиин таряашад, Советскэ Союзай мэдүүлгэтэй танилсаад байхадаа, иимэ тобшолол хээбди.

Худал үгөөр холо ошохогүйш гэжэ тосхоной бүхы хүн зоной — совхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй, тэдэнэй гэр бүлынхидэй үмэнэһөө газаа далайн саанахи зэбүүрхэмэ муухай шууяа шуухираа үүдхэгшэдтэ уридшалан һануулхые хүсэнэб. Советскэ Союзай хилэнүүд нангин, ойроо хүртэшэгүй юм. Тиин бидэ, совет хүнүүд, ехэ багагүй, манай бэеэ дааһан байдалай эрхые бүдүүлигээр эбдэхые хэндэшье зүбшөөхэгүйбди.

Г. КАЛМЫКОВА,
«Новозимницкий» совхозой директор.

Старая Кулатка,
Ульяновска область.

ЁҺОТОЙ ГҮРДЭЛГЭ МҮН

Сентябриин 1-нэй һүни манай ороной агаарай дайдада нэбтэрэн ороһон Урда-Корейн самолетдой тохёолдоһон ушаралай үнэнтэ зорилгые, гол шалтагааниие ойлгохын тула хурса политик байһанай хэрэггүйл. Советскэ Союзда дайсан харшаар хандалгые гүнзэгырүүлхын, дэлхэй дээрэхи байдалые улам түбэг түгшүүрилтэй болгохын тула Сагаан байшан иимэ ябуулгануудые үүдхэнэ гээшэ бшуу. Сагаан байшангай ээд империалис түсэбүүдээ бэелүүлхэдээ, ямаршье арга хэрэглэхэ байна.

Олон удаан жэлнүүдтэ сценэ дээрэ хүдэлхэдөө, эгээл элдэб зүжэгүүдтэ үсөөн бэшэ рольнуудые наадаһан байнаб. Теэд юундэшье зэмэтэй бэшэ хүнүүдэй ами наһые хосорогоһон Сагаан байшангай харата ябуулгань зүүдэндэшье һанагдахаар бэшэл.

Һүүлэй үедэ американ тала уласхоорондын байдалые ехэ муудхаажа байна. СССР-тэй хёмороо зүришэлдөөе дэбэргээнгүй, харин адли тэгшэ эрхын, бодомжотой үндэһэ һуури дээрэ хеерэлдөө хэхэ гээшэ амгалан тайбан байдалай ба харилсаа холбооной ори ганса зам болоно гэжэ манай ороной эб найрамдалта политикые хардахые хүсэгшэдэй ойлгохо сагынь болоол.

Н. ЕРЕМЕНКО,
БССР-эй арадай артист.

Минск.

ШУХАЛА АСУУДАЛААР ТООСОБО

ХҮН БА ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй Юстициин министерствын дэргэдэхи хуули ёһо тайлбарилан ойлгуулдаг координационно-методическа соведэй ээлжээтэ заседани болобо. Эндэ Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада хуули ёһоной талаар хүмүүжүүлгын байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар фабрикын директор А. Д. Тармаев, профкомой түрүүлэгшэ Ф. А. Дубанова, кадрнуудай таһагые даагша Р. Ф. Павлова гэгшэд тоособо.

Тус фабрикада хуули ёһо тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри соведэй дурадхалаар үргэнөөр ябуулагдана. Фабрикын захиргаан олониитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ талаар нилээд оролдоно. Профсоюзай ба комсомолой организацинуудай байгуулһан комиссинууд нүхэдэй сүүдүүд ажалай журам эбдэгшэдтэй, архиншадтай шангаар тэмсэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, «Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тээсгэн баталан абаһан тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар коллектив дотор ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Жэшээнь, байгша оной хахад жэлэй туршада, нёдондоной хахад жэлтэй сасуулбал, ажалдаа хожомдохо, ажал хэнгүй зайгуултаха ябадал гурба дахин хороо. Тиихэдээ элдэб шалтагаанаар ажалай үдэрнүүдые гээхэ ушарнууд 2 дахин бага болоо. Мүн ажалда ороходо, гараха ябадал һүүлэй үедэ зарим тэды гуримшуулагдаа.

Фабрикын цехүүд болон бригаданuудта хуули ёһонуудые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэридэ хүтэлбэрилэгшэд, «Знание» бүлгэмэй лекторнууд, Октябрьска районой милициин, арадай сүүдэй, прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Социалис зөөри хамгаалха талаар шанга хэмжээнүүд абтана. Ажалай журам һайжаруулха зорилгоор фабрикын коллектив дотор ябуулагдадаг бүхы хүдэлмэриие олондо соносхохын тула эндэхи радиоузел болон харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тэрэшэлэн партийна ба профсоюзай комитедүүдэй заседани дээрэ цехүүдэй начальнигуудай болон бусадшье шатын хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоое шагнадаг, зүбшэл заабари үгэдэг заншалтай болоо.

Коллектив соо политическэ ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гол зорилго бэелүүлэгдэнэ, энэ талаар дутагдалнууд үшөөшье олон байһаар гэжэ соведэй заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо П. М. Павлов, республикын прокуророй орлогшо П. Б. Бардонов гэгшэд соведэй заседаниин хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Координационно - методическа соведэй заседани дээрэ байгша оной гурбадахи, дүрбэдэхи кварталай хүдэлмэриин түсэбүүд баталагдаа.

С. ОЧИРОВ.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной ниитэ Европын зүблөөндэ гүрэнүүдэй хабаадаһан түлөөлэгшэдэй Мадридтахи уулзалгын түгэсхэлэй шата эндэ эхилбэ. Европын 33 гүрэнэй, мүн США-гай ба Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд тэрээндэ хабаадана.

Уулзалгын үрэ дүнгүүд шухала удха шанартай байха. Тэдэ Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй акт дотор тодорхойлогдоһон гол дүримүүдые, ёһо гуримуудые хүгжөөһэн документ дотор үргэнөөр харуулагдаха зэргэтэй гэжэ министрнүүд хэлэһэн үгэ соогоо нэгэн һаналтайгаар тэмдэглэнэ.

Гэхэтэй хамта Урда Корейн самолетдой тохёолдоһон үйлэ хэрэгтэй дашарамдуулан, НАТО-гай гэшүүн оронуудай зарим түлөөлэгшэд СССР-тэ зүрюу харша үгэнүүдые хэлэһэн байгаа. Социалис оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд үгэ хэлэхэдээ, эдэ һүйдхэлтэ ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэбэ.

ПАЛЕСТИНЭ ТУШАА ЖЕНЕВСКЭ ДЕКЛАРАЦИ

ЖЕНЕВЭ. Палестинэ тухай асуудалаар уласхоорондын конференци эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Дэлхэйн 140-өөд ороной, ООП-ой делегацинууд, мүн ООН-ой ба ниитын 100 гаран эмхиин түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байна.

Конференци дээрэ Палестинэ тушаа Женевскэ декларации баталагдан абтаа. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалай улам орёо түгшүүрилтэй болоһон ушарта һанаагаа зобожо байһанаа гүрэнүүд, арадууд мэдүүлнэ. Эндэхи байдал юундэ орёо түгшүүрилтэй болоноб гэхэдэ, Израиль болон тэрэнэй булимтархы политикые дэмжэгшэд палестин арадай үндэһэн эрхэнүүдые буруушаана бшуу. Палестинын асуудалые үнэн зүбөөр шиидхэхын тула өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо, өөһэдын гүрэниие байгуулха эрхэнүүдые палестинынхидтэ олгохо хэрэгтэй гэжэ энэ хуралдаан баталба.

ФРАНЦУЗ КОММУНИСТНУУДАЙ ГАЗЕТЫН ҺАЙНДЭР

ПАРИЖ. Эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, хүнэй эрхэнүүдэй түлөө, экономическа доройтон уналгые зайсуулан сарахын, ажалшадые хүдэлмэреэр хангахын түлөө тэмсэл хадаа сентябриин 10—11-дэ Париж шадархи Курнев хотодо болохо «Юманите» газетын заншалта һайндэрэй гол темэ мүн гэжэ Францийн Коммунис партиин Политбюрогой гэшүүн, «Юманите» газетын политическэ директор Ролан Леруа эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдээсэбэ.

78 ороной делегацинууд, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай 88 хэблэлэй органой, мүн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэд Францийн Компартиин хэблэлэй түбэй органой һайндэртэ хабаадаха байна гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

НЬЮ-ЙОРК. США-һаа ниидэжэ гараһан Урда-Корейн самолёдой СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн ороһон ушарые худал хуурмагаар, Советскэ Союзда зүрюу харшаар харуулхые Рейганэй захиргаан оролдожо байна. Энээниие буруугаар харуулжа, Советскэ Союзые, тэрэнэй эб найрамдалда дуратай гадаадын политикые хуурмагаар харуулхые һэдэнэ. Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулгануудаа улам дэвэргэжэ, дэлхэйн олониитын һанал бодолые төөрюулхэ, ядерна буу зэбсэгүүдые үргэнөөр бүтээжэ байһанаа сагааруулха гээшэ энэ харата муухай ябуулгын гол зорилго болоно.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

Американ делегат Дж. Киркпатрик ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тохёолдоһон үйлэ хэрэгэй түлөө харюусалгые США-гай хүтэлбэриһөө буулгахые оролдоһон байна.

СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ О. А. Трояновский үгэ хэлэхэдээ, американ захиргаанай Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулгануудые, хардалга гүрдэлгэнүүдые элирүүлээ.

США-гай засаг захиргаанай харата муухай ябуулгануудые США-гай президентын хэлэһэн һүүлшын үгэ элирхэйлэн харуулба.

СССР-эй гүрэнэй хилые эбдэхэ талаар үүдхэгдэһэн энэ ябуулга эртээнһээ бэлдэгдэһэн байгаа гэжэ совет түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Һүүлэй үедэ американ самолетдууд Совет гүрэнэй хилые ходо ходо зорюута эбдэдэг болоһон байна. Имагтал энэ жэлдэ 12 иимэ ябуулга үүдхэгдээ. Буруушаалгануудые хээшье һаамнай, американ тагнуулай авиациин самолетдууд совет хилэ шадараар ходо ниидэнэ. Августын 31-дэ гэхэ гү, али Урда-Корейн самолетдой СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн орохын урда тээхэнэ, «РС-135» түхэлэй американ тагнуулай 7 самолет энээгүүр ниидэбэ. Тиихэтэй хамта американ далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй гурбан корабль Советскэ Союзай мэдэлэй уһанда дүтэлһэн байгаа.

США-гай делегадай хэлэһэн үгэ гол асуудалнуудһаа хулжаха гэһэн һэдэлгэ болоно гэжэ совет түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Жэшээнь, юундэ США-гай ба Японой засагаархид хилэ эбдэһэн самолетдой удаан саг соо совет агаарай дайда руу нэбтэрэн ороод, ниидэжэ ябаһые мэдэһэн аад, Советскэ Союзай бэеэ дааһан байдалые бүдүүлигээр хазагайруулһан энэ ушарые болюулха талаар шухала хэмжээнүүдые абаагүй гээшэб? Ушарынь юуб гэхэдэ, тэдэнэй диспетчерскэ албанууд самолетдуудай энэ замаар ниидэлгые хүтэлбэрилжэ байгаа бшуу. Гадаадын самолетдуудай ниидэхэ хорюултай газараар СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн орохоёо ябаһыень США-гай ба Японой диспетчерскэ албанууд самолетдой экипажые юундэ уридшалан һэргылээгүйб? Юундэ тэдэнэр совет засагаархидтай холбоо тогтоохые оролдоогүйб? Юундэ хүнэй ами наһые аюулда оруулһан иимэ ехэ гэмтэ ябуулгада хайша хэрэгээр хандааб?

Хүнүүдэй хохидоһонһоо уламжалан, Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы тушаалтад шаналал гашуудалаа мэдүүлжэ байна гэжэ совет делегаци үшөө дахин элирхэйлбэ.

США-гай ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ СОВЕДЭЙ УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. Ерэхэ һарада Чикаго хотодо болохо соведэй гурбадахи съездэ эдэбхитэйгээр хабаадаха уряатайгаар США-гай эб найрамдалай совет дайн дажарта эсэргүү ба демократическа бусад эмхинүүдтэ, түрүү үзэлтэй американ олониитэдэ хандаба. Эб найрамдалай тала баридаг американецуудай хуралдаан буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэргүү, Рейганэй захиргаанай ээрхэг түримхэй милитарис хараа шэглэлдэ эсэргүү тэмсэлдэ шухала хубитаяа оруулха ёһотой гэжэ эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэнэ.

Сагаан байшан болон конгресс сэрэгэй һомололгонуудаа үргэдхэхые түсэблэнэ. Ойрын 10 жэлэй туршада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада 4 триллион шахуу доллар гаргашалхые хараална гээд документ соо заагдана. Иимэ асари ехэ гаргашануудай американ ажалшадта хохидол ушаруулха байһаниинь элитэ.

США-гай ПРАВИТЕЛЬСТВАДА ХАНДАБА

ДЕЛИ. Ю. В. Андроповой найруулһан совет эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэ бүтэмжэтэй һайнаар харюу үгэхыень Эб найрамдалай ба һаналаа нэгэдэлгын Бүхэниндиин эмхи (ВОМИС) Холбоото Штадуудай правительствада хандаба. СССР-эй дурадхалнууд Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые мухардалгаһаа гаргаха арга олгохо байна гээд ВОМИС-ой эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзай эб найрамдалта политика ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө тэмсэлшэдэй уласхоорондын хүдэлөөндэ урма зориг бадаруулна гээд мэдүүлгэ дотор заагдана.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха асуудалда бүтэмжэтэй һайнаар хандалгын жэшээ СССР харуулба гээд «Хиндустан таймс» газетэ бэшэнэ.

ЛИВАН. Энэ орондо булимтаран ороод байһан Израилиин ээрхэг түримхэй сэрэгүүд нютаг зониие гэр байрануудһаань намнажа, тэдэниинь казарманууд болгон хубилгана. Ороной урда хубида бии Ливанай үсөөхэн сэрэгүүдые түрии гаргаха һэдэлгэ хэнэ. Гадна хүн зониие нэгжэнэ, һүйдхүүлнэ. Бишыхашье һэжэглээ һаа, тэдэниие барижа түрмэ шорондо хаажархина. Эдэ бүгэдэ аашануудһаань тобшолходо, Израилиин сэрэгүүд Ливанһаа гаража ошохо ямаршье хүсэлгүй байна. Тэдэнэй энэ эрмэлзэлыень Холбоото Штадууд али болохоор дэмжэнэ гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ливанай урда хубиин нэгэ һууринда Израилиин сэрэгшэд ээлжээтэ аашаяа гаргажа байна.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

Толи

НЮДЭНЭЙ СЭСЭГЫ МЭТЭЭР

ҺҮҮЛЭЙ үедэ, илангаяа КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумһээ хойшо хамтынгаа баялигые арьбадхаха, алмаха ба арьбалха хэрэгтэ хаа хаанагүй ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Энээн тушаа шанга асуудал тээсгэндээ боложо үнгэрһэн ажалшадай суглаанууд дээрэ хурсаар табигдаа. Тэрээндэ хабаадажа, үгэ хэлэгшэдэй олонхинь журам шангадхаха асуудалай үргэнөөр зүбшэгдэжэ байһаниие һайшаан дэмжэхэ зуураа, социалис зөөри урихэ, тэрээндэ хайра гамгүйгөөр, хайша хэрэгээр хандаха, үбэршэлхэ ба хулгайлха ябадалнуудтай эрид тэмсэл дэлгэрүүлхэ шухала гээд онсолһон байха юм.

Энэнь мүн лэ саг соогоо гараһан, тон зүб, холын хараата һанамжа бодол мүн болоно. Юуб гэхэдэ, нийтын зөөри, хамтын ажал манай социалис байгуулалтые улам батадхана, арад зоной-мнай ажабайдалые бүри баяжуулан һайжаруулна гэжэ эрхэтэн бүхэн хүсэд ойлгоно бшуу. Тиимэһээ үнэн сэхэ ажалшан **«хүн бүхэнһөө—бэлиг шадабариинь зэргээр, хүн бүхэндэ—хэһэн ажалайнь хэмжээгээр»** гэһэн социалис гол ёһо гуримые баримталдаг гээшэ. Имагтал энэ ушарһаа нийтын фонднууд жэл бүри ургажа, тэрээнһээ уламжалан совет хүнүүдэй абадаг ашань ходо ехэ боложо байдаг. Жэшээнь, байгша ондо нийтын хэрэглэмжын фонднууд 134 миллиард түхэригтэ хүргэгдэжэ, гансахан жэл соо 4,7 процентээр ургаха болоно. Энэ ургалта хадаа бүхыдөө хүн зоной эрдэм гэгээрэл ба соёл болбосоролые саашадань хүгжөөлгэдэ, социальна болон медицинскэ хангалгые улам һайжаруулгада сүм зорюулагдаха юм. Энэмнай үнэндөө хараа байса баримта мүн. Иимэ ургалта ойрын жэлнүүдтэ түйлагдаагүй.

Гэбэшье энэ талаар тад ондоо жэшээнүүд олон. Ушар юуб гэхэдэ, гүрэнэй зөөри хогшолдо эзэн бусаар хандаха, гар хүрэхэ, үбэршэлхэ ушарнууд, тобшолон хэлэхэдэ, **«багаар үгөөд, гүрэнһөө ехээр абахые хүсэдэг хүнүүд бии»...**

«...Инмэл бодолдо абтахадаа, хара бэеэ хараха, жэжэ боро бодолтой байха, баяжаха гэһэн эрмэлзэл, арадай хүсэл оролдологодо, ажал хэрэгтэ хамаагүйгөөр хандаха ябадал гарадаг байна», — гээд партиин XXVI съездын тоосоото элидхэл соо тэмдэглэгдээ бэлэй.

Тэрэ гэһээр нилээдгүй сагай үнгэржэ, зарим тэды хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэбэшье, эрид хубилалта гүйсэд түйлагданагүй гэжэ сэхэ мэдэрэе. Гэхэтэй хамта иимэ баримтануудай манай томо томо захиргаануудай албанда ушардаг байһаниинь ехэ гэмшэлтэй байна. Жэшээ болгон нэгэ хэды баримта дурдая. Нэн түрүүн республикын Ой модоной ажахын министерствые абаад үзэе. Тус министерствын мэдэлэй эмхинүүдтэ социалис зөөри урихэ, эзэн бусаар гаргашалха, түсэбэй, финансын журам эбдэхэ ябадалнууд огто үсөөрнэгүй, харин ургана хэбэртэй. 1981 ондо 14 мянган түхэригэй эд бараан болоод, элдэб үнэтэ хэрэгсэлнүүд, мүнгэ зөөри миил үригдэшэһэн байбал, тэрэнь недондо 18 мянганда, байгша оной түрүүшын хахадта аяар 19 мянган түхэригтэ хүрөө. Харин тиихэдэнь энэ министерствын ахамад бухгалтер К. И. Капустин иимэ байдалтай эбсэшоод, миил гараа хараад һуудаг байшоо. Тэрэ өөрөө олон эмхи зургаануудта шалгалта хэхэдээ, али нэгэн дутагдалнуудые, хуули хазагайруулһан ябадалнуудые элирүүлдэггүй, харин «нюдэ балай, шэхэ дүлии» үнгэрдэг байһаниинь гайхалтай бэшэ юм. Энэл шалтагаанһаа боложо, Баунтын ой модоной ажахыда гүрэнэй баялиг үбэршэлхэ ушарнууд һая болотор үргэлжэлжэ байгаа. Тус ажахын директор Распопов, тэндэхи ахалагша механик Преловский хоёр аяар 5 мянга гаран түхэриг элдэб мэхэ гохоор үбэршэлжэ эдиһэн байба. Мүрдэлгын органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй тодолһоной ёһоор, тэдэнэр дутамаг ядамаг байдалһаа бэшэ, харин хомхой хобдог сэдьхэлһээ, гүрэнэй болон олонийтын найдабари тоодоггүй дээрэһээ гэмтэ ябадал гараһан байна. Тиигэжэ зөөри суглуулхын, баяжахын тула гэр бүлэеэ, нэрэ хүндэеэ, һэшхэлээ мартажархиба гээшэ.

Тэрэшэлэн нийтын зөөридэ хайша хэрэгээр хандаха, гүрэнэй зөөри урихэ, худал хуурмаг нэмэлтэ тоонуудые бэшэжэ, нюдэ далдалха баримтанууд «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй зарим предприятинуудта, Элүүрые хамгаалгын ба ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствэнүүдэй мэдэлэй хэдэ хэдэн эмхинүүдтэ элирүүлэгдээ. Мүн иимэрхүү баримтанууд бусадшье албан зургаануудта, нэгэ хэдэн колхоз, совхозуудташье үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдые тобшолон дурдажа, дууһыень тоолоһоной үлүү гээд һанагдана. Энэмнай ойлгосотой юм бэзэ. Гол шалтагаанинь гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилхы тушаалтад гүрэнэй зөөри гамнаха, алмаха, тоо бүридхэлөө һайжаруулха, кадрнуудые зүбөөр шэлэн абаха, хубаарилан табиха асуудалнуудые шиидхэлгэдэ горитой алдуунуудые гаргана. Тиихэдэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хиналта ба шалгалтын бүришье һаа һулаар табигдадаг байһаниинь ойлгосотой ха. Ушар иимэһээ саашадаа энээн тушаа гол анхаралаа хандуулха гээшэ түйлай гүнзэгы удхатай хэрэг болоно гээд дахяад дабтая.

«...Обществын аша туһые, хүнүүдэй эрхэнүүдые хамгаалдаг хуулинуудые нарин нягтаар сахингүйгөөр манай нийтын хүгжэлтын түхэл хэм соогоо үзэгдэдэг дабшаса түйлагдахагүй жэшээтэй», — гээд КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андропов онсолһон байна. — **Тодорхойлон хэлэхэдэ, хубиингаа тала хаража баяжаха зорилгоор гүрэнэй, нийтын зөөри хогшол болон албанайнгаа тушаал хэрэглэхэ ушарнууд мэтэ тиимэ үзэгдэлые бүрин шууд усадхаха шухала. Хэрбээ һайса бодомжолоо һаа, энэмнай манай байгуулалтын эгээл гол удхыень муудахаһан ябадал болоно ха юм. Эндэ хуули хадаа эбсэшэгүй байха, харин тэрэниие хэрэглэлгэ—зайлашагүй байха ёһотой...»**

Энэ тон зүб, арсашагүй эрилтэ, тэрэниие түйлахын түлөө оролдохо гээшэ нютагуудтахи партийна, советскэ, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай хойшолуулашагүй зорилго.

Зүгөөр социалис зөөри нарииаар сахиха тухай хөөрэлдөөнэй гарахада, ямаршье коллективтэ тус асуудалда ёһо тэдысэ хандаха хүн байха зэргэгүй. Энэ ушарта, манай ороной хүсэ шадалай ба баялигай үндэһэ һуури болохо — социалис зөөриие нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр гамнаха, аршалан хамгаалха тухай агуу Ленин багшынгаа захяа заабариие ойро зуурашье мартаха эрхэгүйбди.

Ив. ОЧОРОН.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААН

«ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ»

Манай ороной олон ондоо үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд Буряадай АССР-эй хүгжэн ургаха хэрэгтэ хубитаяа оруулһан байха юм. СССР-эй арадуудай аха дүү бүлэ соо бэе бэедээ туһаламжа дэмжэлгын хани ёһоной харилсаан тогтонижонхой гээшэ. Буряадта хамтын ажахынуудые байгуулгада Ленинградай хүдэлмэришэд, республикын промышленность ба соёлые хүгжөөлгэдэ Моссоведэй түлөөлэгшэд туһалһан гэжэ мэдэнэбди. Эгээл тэрэ үедэ Буряадай промышленностиин үндэһэ һуури табигдажа эхилһэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ буряад арад оронойнгоо бусад үндэһэ яһатанда горитой туһаламжа үзүүлһэн байна. Эндэ, тыл руу промышленна предприятинууд нүүлгэгдээ һэн. 1941 оной ноябрь һараһаа 1943 оной август хүрэтэр Харьковай ород драматическа театр манай Буряадта байһан, хүдэлһэншье юм. Мэдээжэ актер, режиссер Александр Григорьевич Крамов орон дотороо эрхим гэжэ тоологдодог зохёохы энэ коллективые хүтэлбэрилдэг һэн.

Харьковай артистнууд Буряад орон ерэхэтэйгээ сасуу олоной халуун анхаралаар хүреэлэгдээ һэн. БМАССР-эй партийна, совет, нийтын эмхи зургаанудай дэмжэлгын ашаар театр богонихон саг соо хүдэлмэреэ һэргээжэ, эрхим зүжэгүүдээ дахинаа табижа, холын хараата зохёохы түсэбүүдые бэелүүлжэ эхилһэн гээшэ.

Дайнай түрүүшын үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн үдэшэ искусствада дуратайшуул Погодиной «Кремлевские куранты» харахаяа ерээ һэн. Хэды ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарбашье, театрай коллектив энэ зүжэгөө амжалтатайгаар табижа, нэрьемэ альга ташалганда хүртэһэн байна.

Энэ зүжэгэй удаа театрай сценэ дээрэ Афиногеновэй «Машенька», Пристлиин «Аюултай эрьюулгэ» ба бусадшье зүжэгүүд харагшадта дурадхагдаа һэн. К. Симоновэй «Манай хотын хүбүүн» гэһэн зүжэг дээрэ удаань хүдэлжэ эхилээ. Улаан Армиин баатаршалгата үдэрнүүд, Эхэ орондоо дурлал, совет эрхэтэнэй эрхэ, үялганууд тухай сэдьхэл хүдэлгэмэ зүжэг бэлэй.

Гэхэтэй хамта театрайхид Улаан Армиин частьнуудые, госпитальнуудые, агитпунктнуудые соёлой талаар хангахаар хүдэлмэридэ хам оролсоһон юм. Түрүүшын концертнүүдэй репертуарые нэрлэбэл, «Кремлевские куранты», «Человек с ружьем» гэһэн зүжэгүүдһээ хэһэгүүд, уран гоёор уншалга патриотическа удхатай дуунууд бэлэй. Нэгэ хэды болоод фашизмые үзэн ядалгын, дайсаниие бута сохилгын удхатай сценэ болон миниатюранууд бэлдэгдэһэн, «Хэлхеэ холбоошон», «Мяханай хүсөөг» гэһэн зүжэгүүд табигдажа эхилһэн юм. Театрай артист П. Резников «Эрхэ сүлөөгэй дуун» гэһэн багахан зүжэг, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай темээр частушкануудые бэшэһэн байна.

1941 оной декабриин 1-һээ 1942 оной октябриин 1 болотор, ойройдоол 10 һарын туршада театрай коллектив шеф ёһоной 203 концерт табяа һэн. Зунай һаранүүдта Харьковай ород драмын театрай коллектив республикын колхозуудта тусхай бригадануудые эльгээдэг байгаа. Концертнүүдые табихаһаа гадуур хүдөө нютагуудта ханын понинуудые гаргалсадаг, колхозуудай правлениинүүдэй зүблөөнүүдтэ хабаададаг, полевой стануудта хөөрэлдөө эмхидхэдэг бэлэй. Уран һайханай кружогуудай эдэбхитэдтэй хэшээлнүүдые үнгэргэдэг, тэдэниие тусхай литературaap хангадаг һэн.

Улаан-Үдын госпитальнуудта табиһан концертнүүдэйнь удаа шархатаһан сэрэгшэд иигэжэ бэшэһэн байха юм: «Танай хүдэлмэри мүнөөдэр фронт дээрэхиһээ өөрэгүй шухаг. Фашис булимтарагшадые бута сохихын тула бидэнэр сэрэгшэд, мүн таанар, искусствын хүдэлмэрилэгшэд нэгэ үүргэ дүүргэнэ гээшэбди. Танай бэлиг шадабари хадаа Совет Армиин сэрэгшэдэй урма зоригжолые дүмэхэ, баатаршалгануудта уряалха шэдитэй байна. Шархатаһан сэрэгшэдэй зүгһөө А. Быховский, А. Олендзкий, М. Володько»

Забайкалиин сэрэгэй округой частьнуудые хангалгада артистнууд онсо анхардаг һэн. Харьковай театрай ба Буряад-Монголой хүгжэмэй-драматическа театрай артистнуудһаа бүридхэгдэһэн бригаданууд үдэрэй туршада хэдэн концертнүүдые үгэдэг байгаа. Гарнизоной политотделэй начальнигай орлогшо батальоной комиссар Воскобойников тусхай дэбтэр соо иигэжэ бэшээ һэн: «Сэрэгшэд, командирнууд ба политхүдэлмэрилэгшэд сэдьхэлэй ханалтатайгаар амарбабди. Бодомжолхоор лэ нааданат даа».

Шефскэ концертнүүдтэ хабаадалгада илангаяа эдэбхитэйшүүлые нэрлэбэл, А. Г. Крамов, В. М. Аристов, А. П. Воронович, Г. А. Ротальский, В. Ф. Матов, К. А. Суковская, В. А. Золотарев болон бусад болоно.

Хоёр жэлэй туршада эндэмнай байха зуураа Харьковай ород драмын театр 20 ондоо зүжэг табиһан байна. Нэрлэбэл, «Анна Каренина», «Дворянское гнездо», «Три сестры», «На дне», «Фронт» гэхэ мэтэ болоно. 300 мянган харагшад альга ташаһан, шефскэ концертнүүдэй үедэ 350 дахин хүшэгэ нээгдээ һэн.

Гадна Харьковай театрайхид Буряадай искусствада зохёохы ёһоной туһаламжа үзүүлһэн юм. Театрай уран һайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй арадай артист А. Г. Крамов Буряад-Монголой драмтеатрта Н. Балданогой «Байгалай загаһашад» гэһэн зүжэгые найруулан табяа бэлэй. УССР-эй габьяата артист В. М. Аристов Г. Цыдынжаповай «Мэргэн буудагша» гэһэн зүжэг табиһан, театрай композитор А. Е. Шац Г. Цыденжаповай «Арадай хүбүүн» гэһэн зүжэгтэ хүгжэм бэшэһэн байна. Эдир харагшадай театрта, Буряад-Монголой колхозно театрта харьковайхид нэгэнтэ бэшэ айлшалһан юм. Иигэжэ украин ба буряад театрнууд хоорондоо харилсан хүдэлхэдөө, бэе бэеынгээ творческо арга боломжонуудые баяжуулха аргатай байгаа бшуу.

1943 оной август һарада Харьковай театр Номгон океанай флодой морягуудые ба Алас-Дурна зүгэй фронтын частьнуудые хангахаар гастрольнуудта гараа һэн.

Украинын ССР-эй правительствын шиидхэбэреэр гэр тээшээ бусаха замдаа театр дахинаа Улаан-Үдэдэ тоггожо, А. Н. Островскиин «На всякого мудреца довольно простоты» гэһэн зүжэг харуулаа бэлэй.

Д. Д. БУДАЖАПОВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

МҮРЭН СҮХЭМНИ—ЗАМАЙМ ЭХИНШИ

Губиин орон — гургалдайн аялгатай,
Гурын урамдаата тайгын аягтай
Гушан сагаан горхонуудай эгэшэ —
Гурьбалан таталһан хатан Сүхэм!

Мүнгэн һэбшээтэ Мөөрөөшөөрөө сэлгэхэ
Мүнхын сэсэгтэ Эхэ-Нугадаа мээхээхэн
Хүүхэн һүлдэтэ мүрэн Суугаа
Хүнэй жаргалаар шэмэглэн буугаа.

Хангил Чэмбын улые хангиргажа,
Хайсан һарын сахые горьхолжо,
Халима долгиндоо нара сахилгажа,
Хаймал аягадаа унн сасаргажа,

Атар уһаниинь шуһандам ороол,
Аляа урасхалынь зүрхэндэм тороол.

Халин, татан наһыем зүргэлээш,
Хадан, хайлан тархинем мүнгэлөөш...
Багадаа эрьеыш худхадагаа һананаб,
Байбан долгидышни хөөршөөн һуунаб.

Баталсан ганса Сэлэнгэдээ аһан
Баян хурыгаа булгиулхаш һайхан.
Сэлмэг номин Байгалһаа таһарһан
Сэбэрхэн Ангарын шарай гаргалсааш.
Сэлэнгэ, Хяагтын аглагта тараһан
Сэсэгтэ нютагуудай сэнхирһээ таталсааш.

Золоо эдлэжэ эрьеэрнь һууһан
Зоной дунда эльгэн түхэ —
Заяандам сэнтэйш һэшхэлһээнь ууһан —
Замайм эхин үргэн Сүхэ!

ОПЕРНО ТЕАТРАЙ ДЭРГЭДЭ...

Ягаан мрамор аяга соо
Янтарь зүрхэн сохилно—
Оперын угалзата ая доор
Омог фонтан сорьёлно.
Үнеэдэй хүхэнһөө дүүеһэн
Үглөөнэй һаалиин дуун гү?
Үргэн Түнхэнэй хүүеһэн
Үндэр Хэнгэргын оог гү?
Арфын ханхинуур хүбшэргэйдэ
Аялгын зэдэлэн задарһандал,
Айдар хотынгоо сэдьхэлдэ

Арюун уянга амталһандал,
Иаян самсаал сасагуудынь
Наадан, шааян исалнал!
Наринхан уһан утаһануудтань
Наранай согууд бусална,
Уни, тооһо татаһандал,
Уһа руу шабхадан бурьялна.
Ордоной ардагууд сабшалдан,
Умда руу нисагаалан турьяна.
Дуранай мүнгэн урганууд
Дугаагтан матарна дуулан.

Дурлаһан инагуудай болзорые
Дулааханаар залгана дуудан.

Сэсэг шэнгеэр дэбэрнэ.
Сэдьхэл һэргээн сэсэрнэ.
Сээжэ һэрюусэн сэнгэнэ.
Сэлмэг энеэбхилэл сэлсэрнэ.

Налуухан зандан һандалинууд
Найрай шэнжэтэй толорнол.
Элдэб наһанай ахайнууд
Эндэ налайжа амарнал.

Буряад арадаймнай үльгэр домогто ороһон элеэ шубууд Байгалаймнай үмэнэхи нютагуудта үшөөл олон зандаа. Тэдэ үндэр газарта, шулуунай забһараар уурхайгаа түхеэржэ үндэгэлдэг юм. Манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан эдэ зурагууд дээрэ амаржа һууһан элеэе, тэрэнэй дальбараае харанат.

УГ ЗОРИЛГЫНЬ УРМАНДА

«Спринт» лотерейн наадан ямаршье наһанай хүнүүдэй һонирхол татадаг юм. Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг пенсионерка Х. И. Баркова аза талаангаа туршаад үзэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Тиин «Спортлотогой» билет 50 мүнгөөр худалдажа абаад, 7300 түхэригэй «Жигули ВАЗ-21011» түхэлэй хүнгэн автомобиль шүүжэрхёо.

Хяагта хотоһоо манда мэдээсэһэнэй ёһоор, тэндэ үшөө нэгэ «Жигули» шүүгдээ.

«Спортлотогой» Буряадай управлениин түлөөлэгшэд хүүгэдэй спортивна 8-дахи һургуулиин тренер Тамара Григорьевна Петуновае һая үнэн зүрхэнһөө амаршалба. Юуб гэхэдэ, «Спринтын» наадана саг үргэлжэ хабаадаһанай түлөө Тамара Григорьевна 1000 түхэриг шүүбэридэ хүртөө бшуу. Энэ наадан хадаа ганса хубиин һонирхолһоо эхитэй бэшэ, харин нийтын удха шанартай гэжэ тэрэ мантай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ һэн. Өөрөө спортдо сэхэ хабаатай хүдэлмэритэй тула энэ нааданһаа ороһон ехэ мүнгэн физкультура, спортые хүгжөөлгэдэ зорюулагдана гэжэ тэрэ һайса ойлгоно ха юм. Т. Г. Петунова өөрөө тамаралгын бассейндэ эдиршүүлтэй хэшээлнүүдые үнгэргэдэг.

Хүн бүхэн шүүбэридэ хүртэдэггүй. Гэбэшье нааданда хабаадагша бүхэн совет спортые хүгжөөлгэдэ хэрэгтэй барилганүүдые бодхоолсоно гэбэл алдуугүй. Иимэ уг зорилготой һэн тула «Спортлото» бултанай дура татама наадан болоо.

А. ИЛЬИНА,
«Спортлотогой» Буряадай управлениин инструктор.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

УНШАГШАДТАА ХҮНДЭТЭЙ

Жэлэй дүрбэн сагта Дээдэ-Онгостойн амаралтын байшангай библиотекын үүдэн үргэнөөр сэлигдэнхэй, уншагшад эндэ олоороо һүндэлжэ байдаг юм. Мүнөөшье библиотекын үргэн салуу зал соо хүн зон олон, номуудай хуудаһанай һаршаганаан замханагүй. Библиотекые даагша Августа Ивановна Березина урихaнаар миһэлзэн, уншагшадтаа һонирхолтой номуудые дурадхана. Пенсидэ гараад, эндэ амархаяа ерэһэн Борис Очирович Очировтай тэрэнэй хөөрэлдэхыень һонирхон адагланаб.

— Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай бэшэгдэһэн номуудаар һонирхогшоб. Дурадхамаар һонин ном танда бии гээшэ гү?— гэжэ уншагша Августа Ивановнада хандаха юм.

— С. Голубовой «Булигдашагүй хэрэмүүд» байна. Хаража үзыт—гэн, библиотекарь нилээд зузаахан ном Борис Очировичта һарбайна.

— Һайн даа Августа Ивановна. Энэ номыетнай уншаһан хүм.

— Тиигээ һаа, К. Жуковай «Дурдалгануудые» абагты.

— Мүн лэ уншажа үрдеэлби...

Иигэжэ хөөрэлдэжэ байха зуураа Борис Очирович гуримтайгаар эмхилэгдэһэн номуудай дунда Ф. Боковой «Илалтын хабар» гэжэ туужын байхые харажархимсаараа, тон ехээр баясажа, тэрэ ном үгэхыень Августа Ивановнае гуйба. Тэрэнэй удаа ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн Николай Петрович Романовский уншаад асарһан номуудаа сүм тушааһан бэеэрээ, «Новый мир» журналай һүүлшын номернуудые бэшүүлжэ абаад, сэдьхэлээ ханаги янзатай гараба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Дээдэ-Онгостойн амаралтын байшангай библиотекэ һайнаар хүдэлжэ, уншагшадайнгаа тоое нилээд олошоруулаа гээд тэмдэглэлтэй. Эндэ амаржа байһан хүдэлмэришэд, хүдөөгэй ажалшад, эрдэмтэд болон багшанар — алишье наһанай, ямаршье мэргэжэлтэй хүнүүд энэ библиотекэдэ тон дуратайгаар ерэжэ, һонирхолтой номуудые абадаг юм. Һүүлшын сезондо амарагшадай дундаһаа эгээл эдэбхитэй уншагшадые нэрлэбэл, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Петр Константинович Яниус, Буряадай хүдөө ажахын институдай профессор Лука Егорович Хунданов, үниинэй багша Александра Максимовна Доденко гэгшэд болоно.

Бүхыдөө 4 мянга гаран һонирхолтой ном библиотекын жасада тоологдоно. Гадна библиотекын хүдэлмэрилэгшэд газетэ, журналнуудые олоор захижа абана.

Библиотекэдэ ерэгшэд уран гоёор шэмэглэгдэһэн стендүүдые, плакадуудые, шэнэ номуудай выставкэнүүдые тон һонирхожо харадаг юм. Жэшээлхэдэ, «Владимир Владимирович Маяковскиин түрэһөөр 90 жэлэй ойдо», «В. И. Ленин уран зурагай искусство тухай», «Зохёон байгуулалтын жабхаланта зам» гэхэ мэтэ һонирхолтой выставкэнүүд һүүлэй үедэ эндэ үнгэргэгдэһэн байна.

Библиотекые даагша А. И. Березинагай өөрынь үүсхэлээр амарагшадта хэдэн олон удха түгэлдэр лекци уншагдаа, тэдэниие һонирхуулһан асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө... Эндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй уншагшадтаа анхарал ехэтэйгээр хандахадань, тэдэньшье эдэбхи үүсхэлээр харюусана. Амарагшад Августа Ивановнада тон дуратайгаар туһалдаг, суута классигуудай болон мүнөө үеын мэдээжэ уран зохёолшодой бүтээлнүүдые уншагшадай дунда дэлгэрүүлхэ хэрэгтэнь эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Уншагшадай конференци бүхэндэ олсоороо ерэдэг байха юм.

Библиотекын һанамжа, дурадхалнуудай дэбтэртэ иимэ тэмдэглэлнүүд бии:

«Уншагшадтаа анхарал ехэтэйгээр хандадаг, һайхан дэлгэр сэдьхэлтэй Августа Ивановна Березинада зүрхэнэй баярые хүргэнэбди. Расул Гамзатовай зохёохы ажалда зорюулагдаһан поэзиин үдэшэ илангаяа хадуугдамаар үнгэрөө һэн. Үнэн сэхээр, сэдьхэлэйнгээ эрилтээр хүдэлдэг байһанайтнай түлөө Танда доро дохинобди. Ангарск хотодо ажаһуудаг эсэгэ ба хүбүүн Садохиитон».

«Августа Ивановна Березина ёһотой бэрхэ библиотекарь мүн. Тэрэ уншагшадтаа алишье талаар туһаламжа үзүүлжэ шададаг, таарамжатай һонин номуудые шэлүүлдэг, уран шүлэгүүдэй гүн удхыень ойлгуулжа үгэдэг хүн. Августа Ивановнагай ашаар тус библиотекэ үнэхөөрөө Амаралтын байшангай хүдэлмэриин түб болонхой. Урин зулгы зантай Августа Ивановнае бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди. Нийтын эрдэмэй ба хүгжэмэй багшанар М. ба Г. Евдокимовтан, Улаан-Үдэ хото».

Иимэрхүү удхатай тэмдэглэлнүүд дээрэ дурсагдаһан дэбтэр соо олон байгаа һэн. Энэ ушар хадаа библиотекые даагша Августа Ивановна Березинагай эсэшэ сусашагүй ажалаараа, энэрхы һайхан сэдьхэлээрээ олон уншагшадайнгаа дура хүндые татаһыень гэршэлнэ ха юм.

П. БОРЬКИН.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62 отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина Н-03609. Заказ № 209. Индекс